

JAARVERSLAG 2024

Vereniging Nederlands Cultuurlandschap
Beek-Ubbergen

1. INLEIDING	2
2. ORGANISATIE	3
2.1 VERENIGING NEDERLANDS CULTUURLANDSCHAP	
2.2 STICHTING DE LANDSCHAPSWACHT	
2.3 STICHTING DAS&BOOM	
3. VOORLICHTING , FONDSENWERVING EN LEDEN	10
3.1 LANDSCHAPMUSEUM	
3.2 FONDSENWERVING	
3.3 LEDEN	
4. PROJECTEN EN PROGRAMMA'S VAN DE VERENIGING NEDERLANDS CULTUURLANDSCHAP	11
4.1 BELEIDSBEINVLOEDING	
4.2 LANDSCHAPSHERSTEL	
4.3 COLLECTIEF DELTAPLAN LANDSCHAP	
4.4 PROGRAMMA MAASHEGGEN	
• Extra project Postcodeloterij	
• Beheer gemeenten Maasheggen	
• Collectief Deltaplan Landschap	
• Maasheggenproject Limburg	
4.5 ICOONLANDSCHAPPEN	
4.6 INTERREG-PROJECT GRENZELOOS LANDSCHAP	
4.7 GRAFTENPROJECT	
4.8 LANDSCHAPSADVIES	
4.9 RESTAURATIE COMPLEXE HOUTWALLEN	
4.10 LANDSCHAPSHERSTEL STEDENDRIEHOEK APELDOORN, DEVENTER EN ZUTPHEN	
4.11 DIGITAAL LANDSCHAPSARCHIEF	
4.12 GOUDEN MISPEL	
4.13 DAS&BOOM	
5. FINANCIEEL VERSLAG	29
5.1 Financiën 2024	
5.2 Begroting 2025	
6. JAARPLAN 2025	33
7. VERANTWOORDINGSVERKLARING	44
BIJLAGE 1: Controleverklaring afgegeven bij de samengevatte jaarcijfers 2024	47

1. INLEIDING

Voor u ligt het jaarverslag 2024 van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap (VNC). De VNC is een vereniging van enthousiaste en betrokken leden, vrijwilligers en een klein professioneel bureau, waar kwaliteitsdenken en winst voor het landschap voorop staan.

De medewerkers van VNC slaagden erin om, conform de SMART-doelstelling, geformuleerd in jaarplan 2024, en passend binnen het Meerjarenbeleidsplan, uitvoering te geven aan de verschillende projecten. Ook hebben alle inspanningen om de ambities te realiseren hun vruchten afgeworpen.

Er is hard gewerkt aan enkele belangrijke meerjarige projecten, zoals het Interreg project Grenzeloos Landschap, en het Maasheggenproject Limburg. Maar ook een mooi nieuw project, 'Restauratie van complexe houtwallen', gefinancierd door de RCE, kon gestart worden.

Voor de komende jaren zijn er zorgen vanwege het nieuwe politieke klimaat. Hoewel nog niet precies te duiden, beseffen we dat het consequenties zal hebben voor natuur en landschap.

Het bestuur complimenteert de medewerkers van de VNC voor het indrukwekkende pakket aan werkzaamheden dat in 2024 is verzet.

2. ORGANISATIE

De Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, de Landschapswacht en Stichting Das&Boom functioneren als één organisatorische eenheid. Hieronder vindt u een verslag van de belangrijkste ontwikkelingen in fondsenwerving, leden- en donateurs aantal, missie en visie, doelstelling, bestuurlijke samenstelling en overige organisatorische informatie van de VNC, de Landschapswacht en Stichting Das&Boom.

2.1 Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

Missie

De Vereniging Nederlands Cultuurlandschap (VNC) wil agrarische cultuurgeschiedenis zichtbaar houden. Daarnaast ijvert zij voor een rijk geschakeerd cultuurlandschap in heel Nederland, nadrukkelijk ook in de bebouwde omgeving. Een landschap van deze tijd, met respect voor het verleden en voor de mensen die daar nu werken, wonen en recreëren. Gezien de ecologische footprint die Nederland in de wereld heeft, zet de VNC zich in om agrarische (voedsel)productie in onze vruchtbare delta te behouden. Deze agrarische productielandschappen moeten ook ruimte bieden aan andere functies zoals cultuurhistorie, landschapsschoon, recreatie en biodiversiteit.

Visie 'Nederland weer mooi'

De agrarische cultuurgeschiedenis van een aanzienlijk gedeelte van Nederland is al eeuwenoud. De VNC beoogt enerzijds een grootscheeps herstel van de traditionele kavelgrenzen en anderzijds de aanleg en het ontwerp van geheel nieuwe elementen in heel Nederland - buiten de aangekochte natuurgebieden en steden. Een Nederland waar je trots op bent, een landschap waar je graag in vertoeft. Een mooi Nederland.

Deltaplan voor het Landschap

Het Deltaplan voorziet in een netwerk van landschapselementen zoals akkerranden, bloemrijke bermen en slootkanten, heggen en houtwallen, graften en lanen, wordt in het Deltaplan gekoppeld aan fiets-, ruiter- en voetpaden en kanoroutes.

Natuur in de straat

Naast de aandacht die het landschap krijgt, wil de VNC ook de bebouwde omgeving groener maken. In feite is het stedelijk landschap ons meest intensief ingerichte cultuurlandschap. Het is van belang juist daar waar de meeste mensen wonen, werken en studeren het contact met de natuur zo laagdrempelig mogelijk te maken. De VNC acht het in het belang van de natuurbescherming dat juist stedelingen door groen omringd worden. Niet alleen ten behoeve van de verjonging van de achterban van natuur- en landschapsorganisaties, maar ook ter bevordering van voor de natuur en het landschap positieve keuzes en beïnvloeding van de politiek.

Statutaire doelstelling

De Vereniging Nederlands Cultuurlandschap heeft ten doel:

- a. het behoud, herstel en verrijking van het agrarisch cultuurlandschap, waarbij groen-blauwe dooradering van heel Nederland het streefbeeld is;
- b. het stimuleren van de waardering voor het agrarisch cultuurlandschap bij onder meer maatschappelijke en politieke organisaties, bedrijfsleven, overheden, opleidingsinstituten en

individueel, waarbij cultuurhistorie, biodiversiteit en een forse verbetering van de natuurvriendelijke recreatieve ontsluiting als basis dienen;

c. het (doen) wegnemen van barrières en oplossen van knelpunten om tot dit verbeterde agrarisch cultuurlandschap te komen;

d. het behoud van cultuurhistorische landschapselementen als onderdeel van het cultureel erfgoed en als inspiratiebron voor herstel van oude en inrichting van nieuwe landschappen, waarbij verbetering van de biodiversiteit een belangrijk principe is;

e. het herstellen van oude en inrichten van nieuwe landschappen, waarbij altijd in goed overleg en met respect voor de grondeigenaren en –gebruikers wordt gehandeld;

f. natuurgebieden met elkaar te verbinden, waardoor flora en fauna weer vrijelijk van ons land gebruik kunnen maken;

g. het geven van voorlichting in brede zin;

h. het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

Bestuur van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

Het Algemeen Bestuur van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap had per 31-12-2023 de volgende samenstelling:

Henk van den Berg (voorzitter)

Hoofdfunctie: Trainer en beoordelaar bij Groeien in Organisaties

Relevante nevenfunctie(s) Kwartiermaker bij Peelnatuurdorpen
Voorzitter woonvereniging Den Tempel

Dedde Smid (penningmeester/secretaris)

Hoofdfunctie: Zelfstandig consultant, directeur Stichting Belmonte Arboretum, Wageningen

Relevante nevenfunctie(s) Bestuurslid St. Landschapskapitaal

Annet Kempenaar

Hoofdfunctie: Universitair docent bij Rijksuniversiteit Groningen

Relevante nevenfunctie(s)

Robbert Hijdra

Hoofdfunctie: Gepensioneerd

Relevante nevenfunctie(s) Lid van de Raad voor Advies van 'Wallaart & Kusse Public Affairs'
Bestuurslid Das&Boom

Jantien Schinkelshoek

Hoofdfunctie: Directeur & initiatiefnemer Stichting Hoopheggen

Directie Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

Jaap Dirkmaat, Directeur

Relevante nevenfuncties

Voorzitter Stichting Das&Boom

Voorzitter Stichting Landschapswacht

Bestuurslid Stichting wAarde

Lid Urgenda

Lid Stedelijk Netwerk Nijmegen

Personeel en vrijwilligers

Op 31 december 2024 was het vaste personeelsbestand als volgt samengesteld:

Visievorming en Agendering	Jaap Dirkmaat, Valentijn te Plate, Lars van Peij, Gertjan Sengers, Tim Leenders, Malve Falk, Peter Ceelen, Leon Otten, Merel Corbeek, Rick Huigen, Dirk den Hollander, Christian Cuppen
Groenbeheer	Niek Everaarts, Sjaak Koning, Ramon Rodriguez Olid, Ramon van der Helm
Dassenopvang en dassenadvies	Bert Hesse, Marc Moonen
Interieurverzorging	Adriana Cordoba Rodriquez
Financiële administratie	John de Groot
Personeelszaken	Jannie Hopman
Secretariaat	Marijke van der Laan, Khadisja Ouanani, Sylvia Haffmans

De Vereniging Nederlands Cultuurlandschap staat positief tegenover het werken met vrijwilligers en wil het werken met vrijwilligers stimuleren zodat mensen in aanraking komen met het werk van de VNC. De bedoeling is vrijwilligers zoveel plezier te laten beleven aan hun werk dat ze enthousiast en positief staan tegenover het werk en de doelstellingen van de VNC en dat enthousiasme uitdragen. De VNC heeft een vrijwilligersbeleid opgesteld, waarbij het uitgangspunt is om het werken en omgaan met vrijwilligers te professionaliseren zodat het aantal vrijwilligers de komende jaren kan groeien, met behoud van betrokkenheid en plezier in het werk, zowel bij de VNC-medewerker als de vrijwilliger, waardoor vrijwilligers daadwerkelijk het gevoel krijgen erkend en gewaardeerd te worden.

Het aantal vrijwilligers bedroeg op 31 december 2024 in totaal 43. Dit aantal is als volgt over de verschillende werkvelden verdeeld:

- Landschapmuseum 12 vrijwilligers
- Dierversorging 13 vrijwilligers
- Groen/pand/Overig 18 vrijwilligers

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Maatschappelijk verantwoord ondernemen zit in de genen van de organisatie: zorg voor natuur en landschap maakt immers deel uit van onze missie. Het beleid van de organisatie is erop gericht om daar waar mogelijk duurzame en verantwoorde middelen in te zetten. Tevens biedt de VNC aan meerdere mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een werkplek of stageplaats.

VNC maakt zich zorgen om de discussie rondom de energietransitie in Nederland. Getracht wordt beleidsmatige invloed uit te oefenen op dit onderwerp, waardoor de energietransitie op zorgvuldige

wijze in Nederland geïmplementeerd wordt, met zo minimaal mogelijke gevolgen voor natuur en landschap, en op een zo efficiënt mogelijke wijze.

Integriteitsbeleid

Het integriteitsbeleid van de VNC maakt onderdeel uit van het personeelshandboek van de VNC. VNC vertrouwt haar medewerkers, vrijwilligers en andere vertegenwoordigers op hun integriteit. Desondanks willen we het heel graag weten mochten we ons toch niet houden aan onze eigen standaarden zodat we daar iets aan kunnen doen.

Meldingen van integriteitsschendingen kunnen gedaan worden via het online meldpunt integriteit, of bij de externe vertrouwenspersoon van de VNC.

Voorbeelden van integriteitsschending:

- belangenverstrengeling;
- manipulatie van of misbruik van (de toegang tot) informatie;
- onverenigbare functies/bindingen/activiteiten;
- strafbare feiten binnen werktijd zoals diefstal, verduistering, fraude, corruptie;
- strafbare misdrijven buiten werktijd;
- verspilling en misbruik van eigendommen;

Over 2024 zijn geen meldingen/schendingen vastgesteld.

Risicomanagement

Samen met de directie streeft het bestuur van de VNC naar een goed management van risico's en de beheersing daarvan. Voor dit moment zijn een aantal belangrijke risico's in kaart gebracht:

Onvoldoende middelen werven voor realiseren ambities

- Het werven van fondsen is als gevolg van een diverse ontwikkelingen steeds minder vanzelfsprekend. Daarnaast blijven kosten personeel en organisatie stijgen. Risico is dat niet alle activiteiten meer kunnen plaatsvinden, nog los van het ontplooiën van extra activiteiten.
- De VNC is daarom continue op zoek naar nieuwe methoden en geldbronnen en een meer zakelijke benadering van activiteiten.

Personeel

- De huidige krapte op de arbeidsmarkt maakt het lastig om aan goed personeel te komen, voor een aantal bepalende functies in de organisatie. Tegenover de commerciële en ambtelijke bedrijven en instellingen is onze salariëring onvoldoende concurrerend (door te weinig beschikbare middelen) en vormt hier ook een risico. Het gevolg kan discontinuïteit in het realiseren van zowel korte- als lange termijndoelstellingen betekenen.
- VNC is in dit kader afhankelijk van het idealisme van de medewerkers en het geven van uitdagende projecten die leiden tot snelle en concrete resultaten.

Beleidsmatige sturing door VNC

- Veel ambities van de overheid voor wat betreft landschap en natuur landen op de verkeerde plekken landen (bv zonneparken, of invulling van de woningbehoefte, delfstoffenwinning etc). Om hier goed in te sturen beschikt de VNC over te weinig middelen en mankracht. Denk vooral aan kostbaar juridisch advies.

- Dit risico is direct gerelateerd aan de twee eerder genoemde risico's: middelen en personeel.

Mogelijk gemaakt door

De projecten en activiteiten van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap werden in 2024 mede mogelijk gemaakt door donaties van:

- Nationale Postcode Loterij
- Contributie van de leden
- Cultuurfonds
- Stichting Doelwijk
- Ars Donandi
- VandeBron

2.2 Stichting de Landschapswacht

Statutaire doelstelling Stichting de Landschapswacht

1. De stichting heeft ten doel:

- het behoud van cultuurhistorische landschapselementen als onderdeel van het cultureel erfgoed en als inspiratiebron voor herstel van oude en inrichting van nieuwe landschappen;
- voorlichting, aanplant, beheer, herstel en bescherming van cultuurhistorische landschapselementen zoals (vlecht)heggen, hagen en houtwallen, binnen en buiten de bebouwde kom in geheel Nederland;
- eigenaren en beheerders wijzen op hun verantwoordelijkheid voor beheer en onderhoud van het cultuurhistorisch landschap;
- het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

2. De stichting tracht haar doel te verwezenlijken met:

- subsidies, giften, legaten, erfstellingen, inkomsten uit vermogen en opbrengsten uit uitgevoerde werkopdrachten en alle verdere wettige middelen. Dit alles in de ruimste zin van het woord.

Samenstelling bestuur

Jaap Dirkmaat (voorzitter)

Relevante nevenfunctie(s)

Directeur Vereniging Nederlands Cultuurlandschap
 Voorzitter Stichting Das&Boom
 Bestuurslid Stichting wAarde
 Bestuurslid Coöperatieve Vereniging Deltaplan
 Landschap U.A.
 Lid Urgenda
 Lid Stedelijk Netwerk Nijmegen

Valentijn te Plate (secretaris/penningmeester)

Penningmeester Stichting Landschapskapitaal
 Penningmeester Coöperatieve Vereniging Deltaplan
 Landschap U.A.

2.3 Stichting Das&Boom

Statutaire doelstelling Stichting Das&Boom

1. De stichting heeft ten doel:

- a. de gunstige staat van instandhouding van planten en diersoorten op Nederlands grondgebied, door de bescherming en het behoud van bedreigde soorten dieren en planten en hun leefgebieden en of trekroutes, overwintering of broed- en ruigebieden, overeenkomstig internationale verdragen, richtlijnen en conventies voor zover Nederland daarin een verdragsluitende partij is en of verplichtingen is aangegaan, mede in het belang van het totale leefmilieu, zulks met name ook in het belang van de mens, zich hierbij mede beroepend op art. 21 van de Grondwet. Bij wijze van voorbeeld en derhalve geenszins limitatief bedoeld gaat het daarbij meer specifiek om bedreigde plant- en diersoorten zoals korenwolf, geelbuikvuurpad, korhoen, otter, das, hazelmuis en leefgebieden van deze dieren, aangewezen als Ecologische Hoofdstructuur, Ecologische Verbindingszone, Natura 2000-gebied of Beschermd Natuurmonument;
- b. het ondersteunen van de doelstelling en werkzaamheden van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, inschrijfnummer Kamer van Koophandel Centraal Gelderland 40 14 52 91, met activiteiten en overige (financiële) middelen;
- c. het beschermen van gelijksoortige belangen, zoals hiervoor onder a. en b. bedoeld, van andere (rechts)personen;
- d. hulpbehoevende dassen, die door ziekte, verwonding of verwezing, door direct of indirect menselijk handelen of nalaten tijdelijk niet zelfstandig in de vrije natuur kunnen overleven, tijdelijk op te vangen, te verzorgen en te revalideren. De opvang bij de stichting is gericht op een zo spoedig mogelijke terugkeer van de dieren naar de natuur, waarbij zoveel mogelijk wordt voorkomen dat dieren onnodige stress ervaren of letsel oplopen. De opvang is zodanig dat een dier zoveel mogelijk zijn soorteigen gedrag kan blijven vertonen na terugkeer naar de natuur. De stichting bevordert zinvolle hulp aan dassen op een zo terughoudend mogelijke manier. Bovendien tracht de stichting onoordeelkundig ingrijpen in natuurlijke processen zoveel mogelijk te voorkomen middels een proactief voorlichtingsbeleid, speciaal gericht op personen en organisaties die geconfronteerd (kunnen) worden met dassen die mogelijk hulpbehoevend zijn.
- e. het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

Samenstelling bestuur

Jaap Dirkmaat (voorzitter)

Relevante nevenfunctie(s)

Directeur Vereniging Nederlands Cultuurlandschap
Voorzitter Stichting Landschapswacht
Bestuurslid Stichting wAarde
Lid Urgenda
Lid Stedelijk Netwerk Nijmegen
Bestuurslid Coöperatieve Vereniging Deltaplan
Landschap U.A

Gerard van Well (secretaris)

Robbert Hijdra (penningmeester)

Lid van de Raad voor Advies van 'Wallaart & Kusse
Public Affairs'

De projecten en activiteiten van Das&Boom werden in 2024 mede mogelijk gemaakt door:

- Inzet van vrijwilligers
- Betaalde adviesopdrachten
- Stichting Dierenlot
- Vriendenloterij

3. VOORLICHTING, FONDSENWERVING EN LEDEN

3.1 Landschapmuseum

Het Landschapmuseum biedt belangrijke ondersteuning bij het creëren van draagvlak voor de doelstellingen van de VNC. Het wordt veelvuldig bezocht door leden van de VNC en andere geïnteresseerden. Daarnaast bezoeken ook doelgroepen als agrariërs, ambtenaren en politici, natuurbeheerders en studenten van universiteiten en voortgezet onderwijs het centrum. Door middel van voorlichting en educatie komen de bezoekers aan de weet waar in hun eigen omgeving nog oude gave cultuurlandschappen zijn (en waar ze zijn verdwenen). Ook kunnen zij er ideeën opdoen over toekomstmogelijkheden voor het landschap.

Het Landschapmuseum was in 2024 normaal geopend, elke woensdag en zondag, van april tot november.

3.2 Fondsenwerving

Bij de fondsenwerving hanteert de VNC de gedragscodes van het VFI. De fondsenwerving is als volgt onderverdeeld:

- 1 individuele werving
- 2 werving via media
- 3 aantrekken sponsors en donoren

De besteding van de geworven gelden is conform de doelstelling van de VNC. Het beleid met betrekking tot fondsenwerving is dat niet meer dan 25% van deze fondsen wordt besteed aan de werving van nieuwe fondsen. De VNC streeft erna dit percentage onder de 10% te houden. Voor 2023 is dit percentage 0,9%.

3.3 Leden

Op 1 januari 2024 telde de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap 2.814 leden. Op 31 december 2024 was dit aantal licht gedaald naar 2.752. De bijdragen van de Zomeractie 2024 waren bestemd voor ons werkkapitaal voor ontwikkeling van landschapspareltjes. De Herfstactie stond in het kader van uitbreiding van het machinepark van de groenploeg met een palenklopper. De Kerstactie 2024 was bestemd voor het nieuwe project 'Restauratie complexe houtwallen'.

Het kwartaalblad *Landschappelijk* verscheen in het verslagjaar viermaal.

4. PROJECTEN/PROGRAMMA'S VERENIGING NEDERLANDS CULTUURLANDSCHAP

4.1 BELEIDSBEINVLOEDING

DE SLAG OM DE RUIMTE; DE UITDAGING VOOR KOMENDE JAREN

Allerwegen wordt onze resterende ruimte meervoudig geclaimd: een miljoen woningen waarvoor in eigen land delfstoffen gewonnen moeten worden (zand, klei, grint en kalk), tienduizenden hectares zonneparken en windmolens, een Bossenstrategie en een Aanvalsplan Landschapselementen. Deze ruimtelijke opgaves zijn helaas verdeeld over meerdere ministeries en de druk om snel te handelen lijkt het te winnen van de zorgvuldigheid. De steeds alarmerender klimaatrapporten nopen tot haast en geven weinig ruimte voor nuancering. Een overkoepelende visie ontbreekt.

De ingrepen voor woningbouw, zonneparken en nieuw bos zullen bij elkaar een kleine 500.000 hectare ruimte in beslag nemen. Verkeerde keuzes gaan natuur en landschap bedreigen.

Wetende dat Nederland ruim twee miljoen hectare agrarisch terrein telt, betekent dat dat bij verkeerde keuzes bijna een kwart van het boerenland zal verdwijnen.

Dit raakt de kern van de missie van de VNC, en heeft grote invloed op de beleidsmatige activiteiten van de VNC

Woningbouw

De kabinetsambitie om 1 miljoen huizen te bouwen - 100.000 per jaar - gaat een gigantische weerslag hebben op ons landschap. De VNC heeft zich in deze discussie gemengd en dringt aan op regie, want eindeloos aanplakken van woningen zal betekenen dat waardevolle cultuurlandschappen worden aangetast en ecologische verbindingzones dichtslibben.

De beperkte middelen en mankracht nopen de VNC om hier creatief in te sturen. De VNC is bij verschillende bijeenkomsten geweest om input te leveren voor het opstellen van de provinciale omgevingsvisies. We blijven bepleiten dat het natuurnetwerk, de ecologische verbindingzones en waardevolle cultuurlandschappen moeten worden ontzien in de woningbouwopgave. Er zijn voldoende mogelijkheden in intensieve landbouwgebieden met nauwelijks landschappelijke waarden. Eveneens is de inzet daarbij om ruimtelijke ontwikkelingen mee te laten betalen aan een mooi landschap door compensatie af te dwingen.

Bossenstrategie

In 2020 heeft het Rijk in samenwerking met de provincies de bossenstrategie gepresenteerd. Er is een ambitie uitgesproken om 15.000 hectare bosuitbreiding binnen Natuurnetwerk Nederland en 19.000 buiten Natuurnetwerk Nederland (NNN) te realiseren. De VNC heeft kennisgenomen van de bossenstrategie en maakt zich grote zorgen dat bosaanplant grotendeels gaat plaatsvinden in natuurgebieden en waardevolle cultuurlandschappen, waardoor de bestaande natuur en cultuurhistorische waarden verloren gaan. De VNC heeft in 2021 gesprekken gevoerd met Staatsbosbeheer om onze bezwaren kenbaar te maken. Met als resultaat dat 'gevoelige' locaties - lees: plannen voor bosaanplant in waardevolle landschappen - vooraf met de VNC worden besproken.

De VNC blijft van mening dat de ambitie voor bosuitbreiding het beste gerealiseerd kan worden buiten het NNN en dat de aanplant van landschapselementen daar een belangrijke bijdrage aan kan leveren. Ook blijft de aanplant van voedselbossen toenemen, soms ook binnen ecologische verbindingzones, waardoor het habitat dusdanig veranderd dat de verbindingzone voor de beoogde doelsoorten niet meer functioneren. We hebben de vinger aan de pols gehouden in 2024 en zijn waar nodig in bezwaar gegaan.

Energietransitie en cultuurlandschap

Wereldwijd, en dus ook in Nederland, wordt gewerkt in de richting van een energietransitie, die de catastrofale effecten van de gaande zijnde klimaatsverandering nog moet kunnen keren. Dit gebeurt jammerlijk genoeg niet met alle macht en kracht. En zeker niet efficiënt en gecoördineerd. De uitvoering van de energietransitie is verdeeld over gemeentes die allemaal energie op moeten wekken met behulp van vooral wind en zon. Er is echter niet voor gekozen om parken te concentreren en meervoudig ruimtegebruik toe te passen – zoals bijvoorbeeld door voedselproductie onder zonnepanelen – waar wel succesvolle proeven van zijn.

Het landschap betaalt nu de rekening. Terwijl overheden geen visie en zelfwerkzaamheid hebben en weigeren daadkrachtig in te grijpen en te sturen, werken ze graag mee om elk plan uit de markt te realiseren, ook al gaat dat ten koste van bossen, natuurgebieden, cultuurlandschappen en bedreigde dieren. Zonneparken op landbouwgrond, in het bijzonder in waardevolle landschappen, stuiten bij VNC op principiële bezwaren. Mocht dit toch onvermijdelijk zijn, dan zou de VNC moeiteloos vele locaties landbouwgebied kunnen aangeven, waar nauwelijks tot geen kwaliteiten zijn op het gebied van biodiversiteit of landschappelijke waarde.

Echter, afgelopen jaar moest de bittere constatering getrokken worden dat geen enkele politieke partij, noch in de kamer, noch in het provinciale of gemeentebestuur, waardevolle beschermde gebieden met een status bij voorbaat willen ontzien. Er was dan ook een wildgroei aan initiatieven voor zonneparken. Ook in de gemeente Berg en Dal. Om de rest van het landschap te ontzien in de gemeente heeft de VNC onder strenge voorwaarden, meegewerkt aan een pilot project: Millingen aan de Rijn. Binnen het plan wordt 50 hectare natuur ontwikkeld rondom enkele zonnevelden met een totale oppervlakte van 50 hectare. De beoogde natuur bestaat uit bloemrijke weides, akkers en boomgaarden, omzoomd met hagen. Het plan is afgelopen jaar in procedure gegaan en wanneer de procedure is doorlopen zal de VNC de natuur en landschapscompensatie rondom het zonenpark gaan realiseren.

In 2024 is het regime voor zonneparken op landbouwgrond strenger geworden. Inmiddels geldt er een 'nee tenzij' regime. Gezien het grote beslag op de schaarse ruimte in Nederland zijn zonneweides en zonneparken op landbouw- en natuurgebieden, met enkele uitzonderingen, niet langer toegestaan. De 'voorkeursvolgorde zon' wordt daar waar dat nog niet is gebeurd, door de provincies juridisch vastgelegd in de provinciale verordeningen. De VNC is voorzichtig positief, maar enige denkt dat enige gereserveerdheid op zijn plaats is, omdat in de praktijk moet gaan blijken hoe het 'nee, tenzij' regime gaat worden geïmplementeerd.

Aanvalsplan landschapselementen

De VNC heeft meegeschreven aan het aanvalsplan landschapselementen, het plan vertoont dan ook grote gelijkenissen met het in 2005 door VNC opgestelde Deltaplan voor het Landschap. Het doel is de realisatie van 10 procent groenblauwe dooradering in het landelijk gebied.

Vanuit het transitiefonds en via het Nationaal Programma Landelijk (NPLG) gebied was 25 miljard beschikbaar. Het doel van het NPLG was om de te behalen doelen op het gebied van natuur, stikstof, water, bodem en klimaat gezamenlijk en in samenhang aan te pakken. De VNC heeft zich samen met partners van het deltaplan biodiversiteit ervoor ingezet om overheden te overtuigen om een aanzienlijk deel van de middelen in te zetten voor de groen blauwe dooradering. Uiteindelijk is de 10 procent groen blauwe dooradering als richtinggevende doelstelling voor 2050 en als structurerende keuze verankerd in het NPLG. De doelstelling van 10 procent dooradering landden ook bij de provincies en werd opgenomen in de provinciale gebiedsplannen.

Echter op 13 september 2024 is door het nieuwe kabinet besloten om te stoppen met Nationaal Programma Landelijk Gebied. Dit was een flinke tegenvaller. Echter het beeld is dat het aanvalsplan landschapselementen door de ministeries en de provincies veelal nog wel gedragen wordt. Daarbij komt kijken dat het huidige kabinet wel 500 miljoen per jaar extra voor agrarisch natuurbeheer heeft gereserveerd. De VNC ziet volop kansen en is in 2024 deel blijven nemen in diverse werkgroepen binnen het aanvalsplan landschap, waarbij ze zich hard maakt binnen de diverse overlegstructuren om een aanzienlijk deel van de 500 miljoen te laten landen in het landschap.

Naast publieke financiering blijft de VNC het belang van een 'open ruimte heffing' benadrukken. Met de steeds schaarser wordende ruimte is het te billijken om iedere aantasting van de open ruimte (zoals nieuwe bedrijventerreinen, woningbouw, infrastructurele ontwikkelingen en zonneparken), te belasten met een heffing. Zo ontstaat er een financiële geldstroom die benut dient te worden om het resterende landschap groen blauw te dooraderen.

4.2 LANDSCHAPSHERSTEL

In 2024 heeft de VNC grote én kleine landschapsherstelprojecten uitgevoerd. Hieronder een overzicht van uitgevoerde projecten.

Koningsven

Gelegen aan het natuurontwikkelingsproject Koningsven heeft de VNC in 2021 en 2022 een kleinschalig cultuurlandschap aangelegd. Er is circa 2 kilometer houtwal, 4,5 kilometer heg met overstaanders en 3 poelen aangelegd. In 2024 zijn de heggen voor het eerste keer gesnoeid.

Aanleg struweelhagen op pachtgronden van OBG (Oud Burgeren Gasthuis)

In 2022 is gestart met de aanleg van landschapselementen. Op gronden van OBG in Niftrik bij Wijchen is in 2022 4 km struweelhaag aangeplant. De hagen zijn ook uitgerasterd. In 2023 heeft de VNC in opdracht van OBG een plan gemaakt om een tweede perceel in Wijchen in te richten en enkele percelen in de Ooijpolder. De VNC heeft hiervoor een subsidieaanvraag ingediend bij de provincie Gelderland. Helaas is de provinciale subsidie voor de uitvoering

nog steeds niet verstrekt. De verwachting is dat de subsidie begin 2024 binnenkomt, zodat eind 2024 gestart kan worden met de aanplant.

In plantseizoen 2024-2025 is de aanleg in de Ooijpolder en Wijchen gerealiseerd.

Aanleg dassencompensatiegebied Huurlingsedam

Aan De Huurlingsedam in Wijchen is een groot dassencompensatiegebied aangelegd in verband met uitbreiding van een nieuwbouwwijk waarbij leefgebied van de das verloren ging. In totaal is in 2022 1.100 m knip-/scheerhaag, 1.900m m struweelhaag, 210 m houtwal, 0,3 ha bos en 2 amfibieënpoelen aangelegd. Alle landschapselementen zijn ook uitgerasterd. In 2023 heeft de VNC nog ongeveer 250 m heg aangeplant.

De aanleg is volledig afgerond. Eigendom van Huurlingsedam is in 2024 overgegaan naar een boer.

Project Ooijpolder/Groesbeek

In de Ooijpolder is de VNC bezig met het reguliere beheer van de aangelegde landschapselementen. Ook in Groesbeek voert de VNC bij diverse eigenaren het beheer uit. Totaal beheert de VNC hier ongeveer 10 km aan landschapselementen.

Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten

Voor Staatsbosbeheer (SBB) beheren we de heggen in en rondom Overasselt en Balgoij. Het gaat hier in totaal om 18 kilometer aan heggen. Ook de hagen op de Duivelsberg (Berg en Dal) worden in opdracht van SBB onderhouden. Door de goede samenwerking met SBB wordt de groenploeg steeds vaker gevraagd bij de uitvoering van onderhouds- en aanlegwerkzaamheden van landschapselementen.

Ook voor Natuurmonumenten onderhouden we jaarlijks 6 kilometer heggen op en rond de Sint Jansberg (Noord-Limburg) en het gebied De Banen.

Beheer gemeenten in het Maasheggengebied

Voor de gemeenten Land van Cuijk, Heumen, Mook en Middelaar en Gennep onderhoudt de groenploeg jaarlijks de heggen. Het gaat hierbij om zo'n 60 km. Ook wordt de VNC gevraagd bij herstelwerkzaamheden aan deze heggen zoals het inboeten van gaten of het verwijderen van overwoekeraars bij oude relicten van o.a. meidoorns.

In 2023-2024 zijn veel heggen van de gemeente Mook-langs wegen hersteld door gaten in te boeten. In 2024 is voor de gem Land van Cuijk 900 meter oude maasheg hersteld: overwoekeraars en o.a. sleedoorn zijn verwijderd. Hierdoor zijn de oude meidoorns vrij gezet en gaten konden worden ingeboet met lokaal autochtoon plantsoen.

Collectief Deltaplan Landschap

De VNC voert het beheer uit van de hagen van het collectief Deltaplan Landschap. Inmiddels gaat dit om ruim 50 km aan struweel- en knipscheerheggen. Dit jaar is er aan 1.800 m struweelheg groot onderhoud uitgevoerd.

SBB Maasheggen

Sinds 2018 voert de VNC het beheer uit aan de heggen van SBB in het Maasheggengebied die jaarlijks gesnoeid worden. In totaal gaat het hier om zo'n 20 km.

Mook en Middelaar

Als concrete navolging op de door de VNC in 2018 geschreven Maasheggenvisie voor de gemeente Mook en Middelaar, heeft de VNC in 2019 de opdracht van de gemeente gekregen om een uitvoeringsprogramma voor het jaar 2019/2020/2021 op te stellen om de bestaande heggenstructuur in de gemeente Mook en Middelaar te verbeteren. De gemeente heeft hiervoor 12.500 euro beschikbaar gesteld. Echter het beschikbaar gestelde budget was ontoereikend om de ambities van de VNC te realiseren. De VNC heeft cofinanciering kunnen regelen vanuit een subsidie van het Prins Bernhard Cultuurfonds. Het totale budget maakt het mogelijk om verschillende gewenste herstelplannen uit te voeren. De uitvoering van het laatste herstelprojecten stond gepland voor 2021-2022. Hiervoor moest de gemeente Mook en Middelaar op enkele locaties haar gemeentelijk eigendom terugvorderen. In 2023 is met het kadaster het gemeentelijk eigendom uitgezet. Echter toen de aanplant stond gepland zijn de palen vervreemd. Sindsdien loopt er een conflict tussen de naastgelegen eigenaar en de gemeente wat mogelijk tot een rechtszaak leidt. Totdat dit conflict is opgelost zal de aanplant niet plaatsvinden.

Gennep buiten

De gemeente Gennep heeft sinds 2018 het Fonds Kwaliteitsverbetering Buitengebied. Dit houdt in dat deelnemers die in de gemeente Gennep wonen zich kunnen aanmelden voor het landschappelijk inrichten van hun perceel in het buitengebied.

In 2023 heeft de VNC ruim 900 meter heg aangeplant en diverse hoogstamfruitbomen aangelegd. Ook zijn weer enkele landhekken geplaatst. In 2024 heeft de gemeente gewerkt aan aanpassing van de voorwaarden, waardoor in 2024 geen uitvoeringsplannen konden worden gerealiseerd.

Compensatie voor dassenverhuizing in Roermond

Ter compensatie van de bouw van de woonwijk Neeldervelt bij Roermond heeft de VNC in opdracht van de projectontwikkelaar 525 m meidoornhaag, 35 hoogstamfruitbomen en 250 st. bosplantsoen geplant. Er is puin en zwerfvuil geruimd en overbodige rasters zijn verwijderd. Het terrein is ingezaaid met een graskruidmengsel.

In 2023 is het kruidenrijkgrasland gemaaid en afgevoerd, meidoornhagen vrij gemaaid van braam en gesnoeid.

In 2024 heeft de VNC het vervolgbeheer uitgevoerd.

Gemeente Nijmegen

Afgelopen jaren zijn in opdracht van de gemeente Nijmegen diverse opdrachten uitgevoerd: landschapsinrichting nabij de Elshof, aanleg houtwallen en boomgaarden in percelen langs de Postweg, en aan de Streekweg in Nijmegen is een deel van een populierenbos omgevormd tot een geschikt leefgebied voor dassen. De VNC verzorgt langs de Postweg en tegenover de Mc Donalds in Malden (langs de Postweg in samenwerking met de agrarische natuurvereniging De Ploegdriever) het jaarlijkse beheer van deze projecten. In het gebied tegenover de Mc Donalds in Malden konden in 2024 extra nieuwe landschapselementen worden aangelegd: 180 meter heg en 18 solitaire bomen.

Onderhoud landgoederen Hof te Dieren, Middachten, Jagershuis en Mulra.

De VNC onderhoudt hier elk jaar 12 km heg.

Triborg Dassencompensatiegebied

Vanwege woningbouwplannen bij Udenhout moest de projectontwikkelaar het daardoor verloren gegane leefgebied van de das elders compenseren. Das&Boom heeft hiervoor de samenwerking met de VNC gezocht, en in 2024 (uitloop 2025) kon door de VNC het dassencompensatiegebied worden aangelegd en ingericht met circa 1 kilometer heg, 80 meter houtwal, 80 meter mantelzoom en 30 hoogstamfruitbomen.

Dassencompensatiegebied Wijchen west

Ook bij woningbouwplannen in Wijchen dient een dassencompensatiegebied ingericht te worden. Het betreft de aanleg van een kunstmatige burcht voor de dassen, en landschappelijk wordt een poel aangelegd, evenals 4 kilometer aan heggen, 20 hoogstamfruitbomen en het grasland wordt met een graskruidenmix ingezaaid. Met deze werkzaamheden is de VNC in 2024 gestart, en de afronding zal begin 2025 plaatsvinden.

Graften Limburg

In 2024 zijn de uitvoeringsplannen opgesteld voor aanplant van ruim 1,5 kilometer graft en bijna 1,5 kilometer voor restauratie van graften: zie voor verdere toelichting 4.7.

In 2024 is de groenploeg van de VNC gestart met de aanleg en herstel van de graften op 8 locaties: achterstallig onderhoud wordt weggewerkt, hakhoutbeheer vindt plaats, en opgevalen gaten worden ingeboet, en enkele grfaten worden ook uitgerasterd om vraat en vertrapping door vee te voorkomen. De werkzaamheden zullen in 2025 worden afgerond.

Divers

Naast bovengenoemde werkzaamheden voeren wij diverse anderen projecten/werkzaamheden uit. Zo onderhoudt de VNC ieder jaar ruim 25 km aan hagen bij diverse eigenaren waaronder langs de Meerwijkselaan, Postweg en Oude Kleefsebaan in Berg en Dal en de Stichting Maasheggen Balgoy. Verder zijn er diverse landschapswerken uitgevoerd voor o.a. de gemeenten Ede en Heumen, Geldersch Landschap, particulieren en bedrijven. Ook het demonstratiegebied Palland, onderdeel van het Landschapmuseum van de VNC, wordt jaarlijks onderhouden.

4.3 COLLECTIEF DELTAPLAN LANDSCHAP

In 2015 is als enige landelijke collectief naast de 39 regionale collectieven de Coöperatieve Vereniging Deltaplan Landschap U.A. opgericht door Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, Stichting Werkgroep Grauwe Kiekendief en het Louis Bolk Instituut. Waar de regionale collectieven vooral een organisatorische rol aannemen, proberen we als landelijk collectief met onze kennisachtergrond grotere natuur- en landschapswinsten na te streven.

De VNC geeft in opdracht van het collectief invulling aan het projectmanagement en overheadstaken van het collectief. Tevens verzorgt ze in het Maasheggebied beheerstaken.

In 2023 vond de implementatie van het nieuwe ANLB plaats. In 2024 is hier verder invulling aan gegeven. Het werkgebied dooradering en openakker kon worden uitgebreid van 80 hectare naar 100 hectare.

In 2021 is het collectief een samenwerking gestart met Stichting Twickel. Het collectief heeft een beschikking gekregen voor het project BOER-EN-LAND-GOED, in het kader van de POP3 Regeling Pilots toekomstbestendige landbouw nieuw GLB/GLB Pilots toekomstbestendig boeren.

In dit project worden diverse landschapselementen aangelegd, zoals houtwallen, singels, (struweel)hagen. Daarnaast zullen biodiversiteitsbevorderende maatregelen worden genomen, zoals aanleg van kruidenrijke grasranden en vogelakkers. Uitvoering zal plaatsvinden op de gronden van Stichting Twickel. Totaal wordt 18.000 m heg, 6.000 m singels, 2.500 m houtwal en 34 hectare aan kruidenstroken en vogelakkers aangelegd.

In 2024 zijn de laatste meters in het veld gerealiseerd in dit mooie project. De eerste maanden van 2024 zullen nog benut worden voor de administratieve afronding van dit project.

4.4 PROGRAMMA MAASHEGGEN

Een belangrijk focusgebied van onze vereniging is de Maasheggen. Ons oudste cultuurlandschap en grootste hagenlandschap. Tijdens het Goed Geld Gala 2016 heeft de vereniging een prachtige bijdrage uit de extra trekking mogen ontvangen van de Postcodeloterij om een van onze oudste cultuurlandschappen en grootste aaneengesloten heggenlandschappen te redden. In combinatie met het agrarisch natuurbeheer, wat het mede door de VNC opgerichte Collectief Deltaplan Landschap in de Maasheggen mag uitvoeren, is een goede basis gelegd voor een opknapbeurt van het gebied.

Extra project Postcodeloterij

Het in 2016 gestarte meerjarige project is in 2022 afgerond. Totaal kon 13,5 hectare grond worden aangekocht op strategische locaties. Deze gronden zijn weer ingericht met een lengte van ruim 4,5 km aan heggen. Er resteert nog budget om 20 jaar het beheer van de nieuwe heggen te kunnen doen.

Gedurende het project is succesvol de Unesco procedure doorlopen: het Maasheggen gebied is nu officieel benoemd tot **UNESCO-biosfeergebied**.

Vanuit de bijdrage van de Postcodeloterij zal de komende periode als laatste nog ontwikkeling van een maasheggenboek verder vorm krijgen en resulteren in publicatie. En zal de komende 20 jaar het beheer van de nieuw aangelegde heggenstructuur op de aangekochte gronden nog uitgevoerd worden.

Beheer gemeenten Maasheggen

De verschillende Brabantse en Limburgse maasheggengemeenten schakelen de groenploeg van de VNC in voor het beheer van de heggen op gemeentegronden. In 2024 is dit gedaan voor de gemeente Land van Cuijk, gemeente Mook en Middelaar, gemeente Bergen en gemeente Gennep en Staatsbosbeheer. Circa 120 kilometer heggen worden op deze wijze kwalitatief en met een optimale biodiversiteitsdoelstelling beheerd.

Collectief Deltaplan Landschap

De VNC heeft in opdracht van het collectief in 2024 voor het agrarisch natuurbeheer invulling gegeven aan het kwaliteitshandboek, contractvorming en contractbeheer en ecologische monitoring.

- In totaal wordt er jaarlijks 50 kilometer maasheggen (periodiek) beheerd. Dit jaar heeft 1800 meter struweelheg groot onderhoud gehad.
- Daarnaast hebben we de kennis van de werkgroep grauwe kiekendief en van de boeren uit de Maasheggen gecombineerd om een eigen versie van een vogelakker te maken. Deze meerjarige vogelakkers worden geploegd, gezaaid en geoogst door deelnemers van het collectief, onder regie van de veldcoördinator. Een vogelakker bestaat afwisselend uit gewasstroken van luzerne/klaver, gras/klaver of graan en natuurstroken met een kruidenrijk mengsel. De gewasstroken kunnen geoogst worden en de natuurstroken blijven 2-3 jaar liggen en dienen als voedsel en schuilgelegenheid voor o.a. de geelgors en de patrijs.
- In 2022 is het nieuwe gebiedsplan van het collectief ontwikkeld, in het kader van de volgende periode ANLb 2023-2028. In 2023 heeft de VNC uitvoering gegeven aan de implementatie van de nieuwe ANLb periode. Het collectief krijgt beschikking over meer budget, en meer hectares voor beheer. De landelijke ambitie is om het ANLb per 2026 verder uit te breiden waardoor ook in de Maasheggen meer deelnemers hiervan gebruik kunnen maken.

Maasheggenproject Limburg

In het Limburgse Maasheggenlandschap heeft de afgelopen decennia een kaalslag plaatsgevonden. Vele heggen zijn verdwenen en daarmee is een groot contrast ontstaan met de Brabantse zijde. Echter, de gemeente Bergen, Gennep en Mook & Middelaar kennen een hoge prioriteit toe aan een hoogkwalitatief landschappelijke inrichting van het oostelijk deel van de Maasvallei. De gemeenten hebben daarom de ambitie uitgesproken om 77,5 kilometer nieuwe heggen te realiseren en 15 kilometer heggen in te boeten en hiervoor zijn de financiële middelen beschikbaar gesteld.

De VNC levert de projectleider voor dit omvangrijke project. Binnen het project zijn enkele grote belemmeringen die geslecht moeten worden. Een groot deel van de uiterwaarden zit momenteel 'op slot'. Voor het aanplanten van heggen in het stroomvoerend regime van de Maas (de uiterwaarden) is een vergunning in het kader van de Waterwet verplicht. In veel gebieden maakt zo'n vergunningsaanvraag alleen kans als er gecompenseerd wordt – kortom: door middel van afgravingen of het wegnemen van belemmeringen in het stroomgebied. Daarnaast vraagt de waterveiligheid langs de Maas in de toekomst om ingrepen, maar hoe die ingrepen eruit gaan zien is nu nog onduidelijk. Zo circuleren er al jaren verschillende tracés voor hoogwatergeulen. Vooruitlopend op mogelijke ingrepen, hebben ontgronders een groot aantal grondposities in het Maasdal ingenomen. De ontgronders zullen geen nieuwe heggen toestaan op hun gronden, voordat er duidelijkheid komt op welke tracés een hoogwatergeul in de toekomst gerealiseerd dient te worden. De bovenstaande geschetste situatie vormt een grote uitdaging voor de realisatie van de ambitie.

Het realiseren van de ambitie is dus een complexe opgave. Zowel politiek-bestuurlijke als projectmatige processen moeten worden doorlopen om het project succesvol af te ronden. Inmiddels is er ruim 3,5 kilometer aan gaten opgevuld (daarmee is 9,5 km heg hersteld) en is er 8,5 km nieuwe heg aangeplant. Eind 2024 is ook de vergunning ingediend voor de aanplant van nieuwe heggen in de uiterwaarden.

4.5 ICOONLANDSCHAPPEN

De VNC is in 2018 begonnen met een nieuwe campagne: Icoonlandschappen. Grote delen van onze soms duizenden jaren oude natuurrijke agrarische cultuurlandschappen zijn reeds verdwenen door ruilverkaveling, wegeaanleg, delfstofwinning, toevoeging chemie in de landbouw, intensivering en schaalvergroting van de landbouw, en verstedelijking.

Gelukkig zijn er ook gebieden die desondanks overeind zijn gebleven en hun cultuurlandschappelijke en -historische waarden hebben weten te behouden. Landschappen die vertellen hoe mooi, rijk en inspirerend ons land kan zijn, waar de geschiedenis nog zichtbaar is en waar wilde flora en fauna bewaard zijn gebleven. Gebieden die als zodanig een nationale voorbeeldfunctie hebben en van een onomstreden iconische waarde zijn voor het Nederlandse cultuurlandschap, ofte wel: Icoonlandschappen.

Het is de hoogste tijd om deze landschappen te belonen met de waardering die zij verdienen. Een onderscheiding die een buitengewoon compliment geeft aan de bewoners van zo'n gebied en deze zodoende voorziet van een waardering met nationale uitstraling. Een erkenning waardoor iedereen in Nederland weet waar deze icoonwaardige cultuurlandschappen liggen.

In 2024 vond de bekendmaking van het zesde en zevende icoonlandschap van Nederland plaats. Tijdens een feestelijke bijeenkomst op dinsdagmiddag 27 augustus 2024 is Landgoed Tongelaar uitgeroepen tot Icoonlandschap van Nederland. Na Noorbeek, de Hoge Berg op Texel, het Aaltense Goor, Staverden & Leuvenum en de Sint-Jansberg, is Tongelaar het zesde gebied met dit predicaat. De onthulling vond plaats op Kasteel Tongelaar, en was georganiseerd door de VNC in samenwerking met Brabants Landschap.

Op 8 november volgde het zevende Icoonlandschap: Nisse. De onthulling vond plaats op Natuurpark Schaapskooi Zeeland, en was georganiseerd door de VNC in samenwerking met Natuurmonumenten.

4.6 INTERREG-PROJECT GRENZELOOS LANDSCHAP

De VNC is in 2023 begonnen aan een groot nieuw landschapsherstelproject: *Grenzeeloos landschap – Grenzenlose Landschaft*. In dit zogenoemde Interreg-project werken we samen met Duitse partners aan 'dooradering' van het landschap aan zowel de Nederlandse als de Duitse kant van de grens. Wij vinden dat landschap niet eindigt bij landsgrenzen, aangezien planten en dieren zich ook niet aan zulke grenzen houden! Deze grensoverschrijdende samenwerking is er dan ook op gericht de landschappen aan beide zijden van de grens te verbeteren en onderling te verbinden.

Over het project

Het doel van het project *Grenzeloos landschap – Grenzenlose Landschaft* is het landschap klimaatbestendig te maken, zodat gevolgen van klimaatverandering minder ingrijpen in het landschap. Door het landschap op een natuurlijke manier aan te passen aan de uitdagingen van klimaatverandering willen we ervoor zorgen dat bedrijven in de regio, met name landbouwbedrijven, ook in de toekomst kunnen blijven bestaan. Samen met plaatselijke ondernemers en gemeenten creëren we zo een robuust en economisch waardevol landschap waar de burgers in het gebied van profiteren.

Het project is, zoals gezegd, grensoverschrijdend en zal grofweg plaatsvinden tussen Mook-Middelhaar, Land van Cuijk, Gennep en Bergen (L) aan de Nederlandse kant en Goch, Weeze, Kalkar en Uedem aan de Duitse kant. Daarnaast zullen we het landschap laten aansluiten op de Brabantse Maasheggen, waarmee de bestaande ecologische verbindingen verder uitgebreid worden.

Voor dit project werkt de VNC nauw samen met het Naturschutzzentrum im Kreis Kleve e.V., waarmee we ook al samenwerkten in de Groen Blauw Rijn Alliantie, een samenwerkingsverband dat tot 2022 een Interreg-project uitvoerde, waarvan ook de VNC deel uitmaakte.

Het project bestaat uit drie onderdelen:

Droge dooradering

Het landschap zal verrijkt worden met groene landschapselementen zoals heggen en houtwallen. Extreme weersomstandigheden zoals hittegolven en hevige regenval hebben vaak dramatische gevolgen voor de landbouw. Het agrarisch landschap is door de jaren heen kwetsbaarder geworden voor dit soort problemen, onder meer door het verdwijnen van landschapselementen die voorheen onderdeel uitmaakten van de landbouwpercelen. Door deze weer terug te brengen versterken we dus het boerenlandschap. Concreet worden er 10 kilometer aan heggen aangelegd. Hiervan kon in 2024 reeds 1,5 km van worden gerealiseerd.

Natte dooradering

In dit projectonderdeel ligt de focus op het effectiever beheren van de waterlopen die het gebied doorkruisen. Aan de hand van een analyse stellen we punten voor verbetering voor; verbeteringen waardoor de waterlopen zowel in zeer droge als natte perioden beter gaan functioneren. Verder zal een nieuwe aanpak voor kunstmatige watertoevoer, waarbij water bij een te lage waterstand vanuit ontgrondingsmeren naar plaatselijke beken wordt geleid, worden onderzocht.

Educatie & recreatie

Naast maatregelen voor versterking van het landschap is ook overdracht van kennis en informatie belangrijk. Er zullen recreatieve routes worden ontwikkeld, die aansluiten op het UNESCO-biosfeerreservaat de Maasheggen in Noord-Brabant. De routes en informatie zullen tevens digitaal beschikbaar komen. Zo hopen we mensen de mogelijkheid te bieden het landschap over de grenzen heen te ervaren.

4.7 GRAFTENPROJECT

Het Zuid-Limburgse landschap staat bekend om haar terrassen – de horizontale afvlakkingen op de hellingen. Graften zijn de steile randen van deze terrassen. Van oudsher zijn de graften begroeid met houtige gewassen. Goed beheerde graften zorgen voor veel biodiversiteit en zijn een belangrijk verbindend element voor veel planten en dieren. Bovendien hebben graften een belangrijke erosieremmende functie; ze gaan het afstromen van grond tegen. Dit is een cruciale eigenschap gezien de hoogwaterproblematiek waarmee Zuid-Limburg regelmatig te kampen heeft.

In 2022 presenteerde de VNC een omvangrijk onderzoek naar de staat van de graften in Zuid-Limburg. De resultaten van het onderzoek waren bedroevend: minder dan een kwart van de graften verkeert in een goede staat van instandhouding en wordt momenteel niet bedreigd. De VNC staat dan ook een grootscheeps herstel van de Zuid-Limburgse graften voor. Op voorstel van de VNC was een graftenberaad ingesteld, waaraan de provincie Limburg leiding zou geven. Binnen het beraad zouden concrete afspraken worden gemaakt over herstel en bescherming van de graften met nauw toezicht op de gemaakte vorderingen.

Echter helaas is dit beraad tot op heden niet tot stand gekomen. Om toch voortvarend aan de slag te gaan hebben de VNC, Natuurrijk Limburg en de lokale boeren de handen ineengeslagen. Met steun van het Fonds Natuurkracht kon gestart worden met herstel van de graften. Natuurkracht is een initiatief van Natuur en Milieufederatie Limburg, Limburgs Landschap, ARK Rewilding Nederland, Natuurmonumenten en Wereld Natuur Fonds, met steun van de Nationale Postcode Loterij.

In 2024 zijn de uitvoeringsplannen opgesteld voor aanplant van ruim 1,5 kilometer graft en bijna 1,5 kilometer voor restauratie van graften.

De werkzaamheden zullen in 2025 worden afgerond. Door de graften weer in goede staat terug te brengen zal het landschap zienderogen opknappen. Daarnaast vervult een goed beheerde en onderhouden graft een belangrijke functie als erosieremmend element, waarmee wateroverlast tegengegaan wordt. Ook zijn graften waardevol voor de biodiversiteit omdat zij een thuis bieden aan allerlei planten- en diersoorten.

4.8 LANDSCHAPSADVIES

De VNC heeft in 2024 aan diverse landschapsadviezen gewerkt. Hieronder een weergave van enkele adviezen.

Landschapsadviesproject ‘het Buitenland van Rhoon’

Net als afgelopen jaren heeft de VNC gewerkt aan het landschapsadviesproject ‘het Buitenland van Rhoon’. Ter compensatie van de aanleg van de Tweede Maasvlakte, moet in Rhoon een natuur- en recreatiegebied van 600 ha ontwikkeld worden. In 2013 heeft VNC, in samenwerking met het Louis Bolk Instituut (LBI) en de Werkgroep Grauwe Kiekendief, een plan geschreven voor dit gebied, gericht op hoogwaardige akkernatuur, behoud en herstel van cultuurhistorie en passende recreatie.

Begin 2018 is door de VNC het streefbeeld gepresenteerd: het gezamenlijk toekomstbeeld voor het Buitenland van Rhoon en vormt de basis voor de uitvoer van de maatregelen. In juli 2018 is de gebiedscoöperatie opgericht. In de coöperatie zitten boeren, natuurorganisaties, recreatieondernemers en alle anderen die een bijdrage willen leveren aan de ontwikkeling van het gebied. De centrale doelstelling van de coöperatie is het realiseren van het Streefbeeld. In 2019

hebben het LBI en de VNC een consortium gevormd, samen met Natuurbalans, SOVON, Delphy en de WUR.

Eind 2023 liep de opdracht voor het consortium af. Het werk is opnieuw uitgezet via een openbare aanbesteding. Samen met onze consortiumpartners hebben we eind 2023 hard gewerkt om een goede aanbidding te kunnen doen zodat we ook de komende jaren in het Buitenland van Rhon via advies en begeleiding mogen bijdragen aan de realisatie van het streefbeeld. Dit maal werd niet alleen gevraagd om advisering op het gebied van natuur en landbouw, maar ook op het gebied van recreatie. VNC is daarom de samenwerking aangegaan met twee zelfstandigen die namens VNC op het gebied van recreatie advies en begeleiding kunnen bieden. Het gaat daarbij altijd om een integraal advies, dus waarbij natuur, landbouw en recreatie met elkaar in balans zijn. Inmiddels is bekend dat ons consortium de openbare aanbesteding gegund heeft gekregen.

2024 was een moeilijker jaar voor de gebiedscoöperatie en het kennisconsortium, vrij snel na ondertekening van de offerte werd duidelijk dat deze niet zo uitgevoerd zou worden. Ook werd vrij snel duidelijk dat de gebiedscoöperatie financiële problemen kende. Dit leidde eind 2024 tot het niet betalen van facturen en het uitstellen van de doelen. VNC is nauw betrokken bij dit proces en houdt provincie en gebiedscoöperatie aan de gestelde doelen. We hebben ons ingezet om de balans tussen landbouw, natuur en recreatie goed te houden en hebben hier gevraagd en ongevraagd advies over gegeven. We zagen door de financiële problemen een terugloop in onze werkzaamheden wat heeft geresulteerd in een lagere omzet voor dit project.

Landschapsvisie Landgoed De Groote Muys

In 2024 hebben we een opdracht gekregen voor het schrijven van een landgoedvisie voor landgoed De Groote Muys in Limburg. De visie omvat alle elementen (groen, blauw en rode elementen) van het landgoed en beschrijft kansen en mogelijkheden. De VNC voert de eindredactie en levert input voor de onderdelen landschap, natuur en landbouw. Dit gaat in samenwerking met de eigenaar en de rentmeesters van het landgoed.

Landschapsvisie gemeente Apeldoorn

Voor de gemeente Apeldoorn heeft de VNC een visualisatie gemaakt van de groenblauwe dooradering in het buitengebied van Loenen. Er is aangegeven welke groenblauwe dooradering al aanwezig is en vervolgens wat de impact is van een 5%, een 10% en een gecombineerde dooradering van het gebied. Ook hebben we computervisualisaties gemaakt die duidelijk maken hoe wij een aantal gebieden zouden inrichten.

Tweede fase project Wilde appel en wilde peer

In 2021 is de VNC begonnen met een project ter bevordering en bescherming van de wilde appel en wilde peer in de provincie Gelderland. Meer dan de helft van de Nederlandse wilde peren en zo'n 40% van de wilde appels groeit in Gelderland. Daarmee is bescherming van deze soorten in deze provincie van nationaal belang. De VNC heeft in kaart gebracht hoe het gaat met de wilde appel en de wilde peer in Gelderland. Helaas was het daar niet goed mee gesteld.

Voor de tweede fase heeft de VNC opdracht gekregen van de provincie om een advies op te stellen hoe bestaande wilde appels en wilde peren beter te beschermen en waar nieuwe exemplaren aan te

planten op geschikte plekken. Met het project, dat gestart is in oktober 2023 en loopt tot eind 2025, hopen we een brug te slaan tussen de kennis van experts Bert Maes en René van Loon, en de kennis en ervaring van beheerders.

In dit project gaat de VNC de expertkennis vertalen naar praktische en beknopte informatie, zodat terreinbeheerders op basis daarvan zelf aan de slag kunnen met wilde appels en peren in hun eigen gebieden. De bouw van een website is daarbij een belangrijk onderdeel, zodat kennis makkelijk kan worden gedeeld en bijgehouden worden. Oorzaken van achteruitgang worden geanalyseerd en passende maatregelen voor behoud en uitbreiding worden opgesteld. Door de aanplant van nieuwe exemplaren worden bovendien bestaande populaties versterkt. Eind 2023 en begin 2024 is hard gewerkt aan de realisatie van de website: www.wildeappelenpeer.nl. Deze werd tijdens de startbijeenkomst, voor alle betrokken beheerders en experts, op 20 februari gelanceerd.

4.9 RESTAURATIE COMPLEXE HOUTWALLEN

De VNC is eind 2023 een nieuw project gestart dat zich richt op restauratie van complexe houtwallen. Dit zijn houtwallen die een grote waarde hebben vanwege de locatie specifieke cultuurhistorie, of vanwege biodiversiteit en groen erfgoed. Het gaat hierbij om bijzondere beplantingen en kruidenvegetaties, die mogelijk een bedreigde status bevatten. Het project wordt mogelijk gemaakt door bijdragen van de Rijksdienst voor Cultureel erfgoed, en van het Ars Donandi Fonds.

Houtwallen hebben al sinds jaar en dag de speciale aandacht van de VNC. En dat is ook nodig, want deze karakteristieke beplante aarden wallen zijn (ten onrechte!) het ondergeschoven kindje onder de landschapselementen. Hetzij omdat er geen subsidie bestaat voor het onderhoud. Hetzij omdat goedbedoelde initiatieven het wal-gedeelte van de houtwal achterwege laten en zodoende enkel houtsingels opleveren, die ecologisch compleet andere functies hebben dan houtwallen. Dit terwijl juist de combinatie van wal, beplanting en vaak greppel – zoals het een goede houtwal betaamt – zorgt voor een unieke waarde voor de biodiversiteit waar weinig andere landschapselementen aan kunnen tippen. Houtwallen vervullen dan ook een belangrijke rol in het Nederlandse cultuurlandschap, zowel cultuurhistorisch als ecologisch.

De VNC gaat met dit project kennis, onderzoek en praktijk bij elkaar brengen. Het streven is minimaal twee, maar liefst meerdere complexe houtwallen te restaureren, op basis van alle verzamelde kennis en informatie.

Onderzoek

Allereerst wordt onderzoek uitgevoerd. Oude houtwallen herbergen veelal inheemse bomen en struiken en soms ook een bijzondere kruidenvegetatie. Helaas hebben ze meestal te maken met achterstallig onderhoud en een eroderend wallichaam. Herstel van deze complexere houtwallen, met waardevolle beplanting, blijkt in de praktijk vaak lastig, omdat men bang is dat het groen erfgoed en de bijzondere vegetatie beschadigd raken of verdwijnen. Met als gevolg dat regelmatig besloten wordt niet tot actie over te gaan.

Handleiding

Wanneer het onderzoek afgerond is, zullen we een handleiding opstellen over de restauratie van oude, met groen erfgoed begroeide houtwallen. Daarbij moet altijd een balans gevonden worden tussen het ideale plaatje en wat praktisch haalbaar is.

De handleiding geeft handvatten voor het herstellen en restaureren van de complexere houtwallen, zonder dat hierbij bijzondere, waardevolle vegetatie verloren gaat. De handleiding is uiteindelijk bedoeld voor beherende partijen die houtwallen in hun gebied hebben. Denk daarbij aan Staatbosbeheer, Natuurmonumenten of de provinciale Landschappen. Maar ook gemeentes en andere terreinbeherende organisaties. Met deze handleiding kan gericht aan de slag gegaan worden, zonder eerst alles te moeten onderzoeken of steeds opnieuw het wiel te moeten uitvinden.

Restauratie

De VNC zal in dit project een aantal exemplarische complexe houtwallen gaan herstellen; dit zal in de tweede helft van 2025 plaatsvinden.

In dit project werkt de VNC weer samenwerken met Bert Maes en René van Loon, experts op het gebied van wilde bomen en struiken. De VNC werkt al een aantal jaar nauw samen met hen rond een project voor de wilde appel en de wilde peer in de provincie Gelderland.

4.10 LANDSCHAPHERSTEL STEDENDRIEHOEK APELDOORN, DEVENTER EN ZUTPHEN

De VNC is op steeds meer plekken door heel Nederland actief. In 2024 zijn we gestart met de verbetering van het landschap in de Stedendriehoek, de regio rondom Apeldoorn, Deventer en Zutphen.

De VNC is een samenwerking aangegaan met energiemaatschappij Vandebron, met als doel het herstellen van het landschap in de omgeving Stedendriehoek. De samenwerking is vooralsnog gepland voor één jaar, maar de intentie is om deze ook de komende jaren voort te zetten. Behalve met Vandebron werken we ook samen met verschillende andere partijen, zoals boeren, landschapspartijen en overheden. In het project staat de aanleg van groenblauwe dooradering centraal. Dankzij de bijdrage van Vandebron gaan we daar een voortvarende start mee maken. Die bijdrage proberen we ook te combineren met publiek geld om een nog grotere positieve impact op het landschap te kunnen hebben. Voor maximaal resultaat gaan we bij voorkeur aan de slag in een gebied met meerdere boeren bij elkaar. Zo kunnen namelijk verbindingen ontstaan tussen de landschappen van verschillende boeren en, waar mogelijk, ook tussen natuurgebieden. Die verbindingen zorgen immers voor de grootst mogelijke impuls voor de biodiversiteit, doordat allerlei dieren ze kunnen gebruiken om zich te verplaatsen. Om te verzekeren dat de nieuwe landschapselementen een robuust netwerk vormen, hanteren we een ondergrens van 5 procent voor het aandeel dat de groenblauwe dooradering uit moet maken van het totale landoppervlak. Daarbij bekijken we, in afstemming met de andere partners, of we de deelnemende boeren garanties kunnen geven voor langjarig beheer, ook voor dertig jaar, zodat hun aangeklede landschap ook voor de toekomst gegarandeerd is. We hopen een zo groot mogelijk gebied op deze manier te kunnen dooraderen. Het project bevond zich in 2024 in de opstartende fase en in de eerste maanden van 2025 vinden de startgesprekken plaats. Het plantseizoen van 2025 zal benut worden voor de aanleg van vele kilometers landschapselementen.

4.11 HET DIGITALE LANDSCHAPSARCHIEF

Sinds enkele jaren is de VNC gestart met het vastleggen van bijzondere cultuurlandschappen. De VNC beschikt daarvoor over drie drones, waarmee bijzondere cultuurlandschappen door de seizoenen in beeld worden gebracht.

In 2024 is verder gewerkt aan het vullen van dit digitale landschapsarchief. Beelden worden frequent ingezet voor diverse projecten van de VNC, zoals het Landschapmuseum, Icoonlandschappen, en social media.

4.12 GOUDEN MISPEL

Op vrijdag 13 december 2024 reikte de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap de Gouden Mispel 2024 uit. De Gouden Mispel is onze jaarlijkse waarderingsprijs voor personen en/of organisaties die een uitzonderlijke bijdrage hebben geleverd aan de bescherming of ontwikkeling van het Nederlands cultuurlandschap.

De onderscheiding de Gouden Mispel is in 2006 door de VNC in het leven geroepen. De mispel is als symbool gekozen omdat deze zich alleen spontaan vestigt in eeuwenoude heggen, houtwallen en andere landschapselementen. Deze staat hiermee symbool voor een gezond (cultuur)landschap. Eerdere winnaars zijn onder meer oud minister Cees Veerman, voormalig SER-voorzitter Alexander Rinnooy Kan en toxicoloog Henk Tennekkes. De bronsgouden beeltenis van de Mispel die iedere winnaar ontvangt werd ontworpen door kunstenaar Frans van Hintum (1952 – 2017).

De ceremonie vond dit jaar plaats in Huis Wylerberg, het bijzondere pand dat vorig jaar honderd jaar bestond en waar de VNC al sinds jaar en dag haar kantoor houdt.

In de afgeladen muziekzaal presenteerde VNC-directeur Jaap Dirkmaat de feestelijke ceremonie en reikte hij de prijzen uit. Het duo Gott Folk verzorgde muzikale intermezzo's op de nyckelharpa, Ierse bouzouki en de accordeon. De gezellige middag werd afgesloten met een feestelijke netwerkborrel.

Winnaars

Voor het eerst in de geschiedenis werden er liefst zes Gouden Mispels uitgereikt.

De volgende personen/organisaties werden beloond met de Gouden Mispel 2024:

Michel Wiggers (Lettele)

Voor het openstellen van zijn land voor vleermuizen, bijen, amfibieën en akkervogels door de aanleg van een rijkelijk gevarieerd landschap.

Bjorn Groot Koerkamp (Lettele)

Voor de terugkeer van de hagen op randen van percelen en in bermen van wegen.

Caspar Janssen (Amsterdam)

Voor het trouw over het voetlicht brengen van natuur en landschap, met oog voor het kleinste detail, zonder daarbij de scheppende én schadelijke hand van de mens te schuwen.

Johannes Koch (Etzenrade)

Dré Schroeder (Koningsbosch)

Henny Hartmann (Heer)

Voor de onmisbare bijdrage aan het redden van de hamster door ecologische kennis te combineren met boerenverstand.

4.13 DAS&BOOM

De stichting Das&Boom zet zich in om het maatschappelijk draagvlak voor de noodzakelijke bescherming van de das in stand te houden en te bevorderen, door middel van het geven van adviezen, voorlichting en educatie. Dit draagvlak is noodzakelijk om de huidige mate van wettelijke bescherming te kunnen continueren.

De Stichting volgt het overheidsbeleid, zo nodig door middel van het aanspannen van gerechtelijke procedures en geeft gevraagd en ongevraagd adviezen ter bevordering van een optimale bescherming van de das.

Hulpbehoevende dassen worden door Das&Boom opgevangen en op een verantwoorde wijze teruggeplaatst.

Daarnaast is Das&Boom een gespecialiseerd adviesbureau, dat door overheidsorganisaties, gemeentes, provincies, projectontwikkelaars, maar ook door collega ecologische bureaus wordt ingezet voor haar specifieke kennis en ervaring met dassen in relatie tot allerlei ruimtelijke ingrepen. Das&Boom geeft ecologische adviezen, ontwikkelt compensatieplannen bij ruimtelijke ingrepen in dassenleefgebied en ontwikkelt ontheffingsaanvragen voor de Wet natuurbescherming voor derden. Uitgangspunt daarbij is het proberen nieuwe functies (bijvoorbeeld woningbouw) te combineren met de bestaande noodzakelijke ecologische functies, dus zodanig dat de das daar middels aanpassingen van de plannen en compensatie kan blijven wonen.

Toenemende druk op dassenpopulatie

Door de toenemende bevolking en het bijbehorende ruimtebeslag neemt het aantal interacties tussen mensen en de das toe. Dat betekent voor de nabije toekomst meer ruimtelijke ingrepen in dassenleefgebied, dus meer inzet door Das&Boom voor particulieren, bedrijven en overheden, meer dassenverhuizingen, meer schademeldingen en meer dassenslachtoffers.

Een van de grootste uitdagingen voor Das&Boom, in het huidige spanningsveld tussen mensen- en dassenbelangen, is bij de huidige lichte groei van de populatie het draagvlak voor de bescherming van de das te kunnen behouden.

Opvang Das&Boom

Das&Boom zet haar expertise in om hulpbehoevende dassen op een zo terughoudende manier te helpen en draagt deze visie uit. Dat houdt onder meer in dat bij meldingen van jonge dassen terughoudend wordt opgetreden en alleen wordt ingegrepen wanneer het zeker is dat het dier in de natuur niet zal overleven. Bij verweerde dassen wordt geprobeerd de dieren te helpen op de kraamburcht met bijvoeracties.

Das&Boom beschikt over een bereikbaarheidsdienst, die 24 uur per dag bereikbaar is voor het geven van informatie en advies aan hulpverlenende organisaties en dierenartsen.

Das&Boom constateert dat gewonde dassen en weesdassen in toenemende mate naar niet voor dassen gespecialiseerde opvangcentra worden gebracht.

In 2023 zijn twee verweesde dassen opgevangen, welke najaar 2023 succesvol teruggeplaatst zijn in de natuur in de Ooijpolder. Twee zwaargewonde verkeersslachtoffers moesten geëuthanaseerd worden.

Das&Boom Advies

In toenemende mate wordt een beroep gedaan op de kennis en ervaring van het Adviesbureau van Das&Boom. Daar waar dassenbelangen en mensenbelangen botsen blijkt de expertise van Das&Boom onmisbaar om in een steeds complexere situaties dasvriendelijke en effectieve oplossingen te ontwikkelen. Daarbij gaat het om diverse thema's, zoals de grote woningbouwopgave in ons land, en ook de energietransitie. Dit speelt zich vaak af in dassenleefgebied. Daarnaast spelen regelmatig problemen aangaande verkeersveiligheid (dassenburchten in het talud van wegen en van het spoor) en waterveiligheid (dassenburchten in dijklichamen).

In dergelijke gevallen levert Das&Boom effectieve oplossingen aan, die tegemoetkomen aan de wettelijk vastgelegde beschermingscriteria van de das, en waarvoor de Provincie en Rijksoverheid dan ook de noodzakelijk toestemming verleent (Ontheffingen Wnb).

Das&Boom maakt daarbij o.a. gebruik van haar unieke database van dassenburchten, dassenvoorzieningen en dassenslachtoffers in Nederland.

In 2023 is de samenwerking met ProRail verder geïntensiveerd, naar aanleiding van een aantal calamiteiten voorjaar 2023, waarbij het treinverkeer noodgedwongen werd stilgelegd vanwege verzakkingen onder het spoor veroorzaakt door dassen. Deze situatie leidde tot veel landelijke publiciteit, waarbij de belangen van duizenden gestrande reizigers tegenover de belangen van de dassen kwamen te staan.

Deze gebeurtenissen speelden zich af in de kwetsbare voortplantingsperiode, waarbij de overheid in principe geen ontheffingen verleent voor versturende activiteiten bij dassenburchten.

Noch ProRail noch de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO, handhaver van de Wet natuurbescherming) hadden een idee hoe dit op korte termijn op te kunnen lossen.

Das&Boom ontwikkelde snel een protocol waarbij de dassen op een innovatieve en effectieve manier gefaseerd in een aantal dagen zouden worden aangezet om hun burcht te verlaten.

RVO gaf voor deze methode een ontheffing, en het protocol werd succesvol uitgevoerd.

Op vergelijkbare wijze werden in de loop van het jaar op 10 locaties gevaarlijke graafactiviteiten aangepakt, steeds met succes. Op deze locaties werden door Das&Boom kunstburchten gerealiseerd als alternatief voor de dassen.

Bij al deze projecten adviseert Das&Boom ook bij het nemen van aanvullende preventieve maatregelen en helpt bij het ontwikkelen van standaardprotocollen voor ProRail.

De constructieve samenwerking met ProRail bij deze calamiteiten heeft voorkomen dat het draagvlak voor de beschermde status van de das in gevaar zou komen.

Mede door alle publiciteit ontving Das&Boom in de loop van 2023 veel aanvragen voor hulp bij dassenproblemen. Opvallend daarbij was de vanzelfsprekendheid om tot goede natuurinclusieve oplossingen te komen, met – indien nodig – voldoende compensatie voor de das.

De aanvragen kwamen binnen van projectontwikkelaars, collega ecologische bureaus, gemeentes, provincies, RWS, Tennet, enzovoort.

Naast het werk voor ProRail speelde de samenwerking met RWS bij de verbreding van de A2 in Limburg, Daarbij zijn plannen ontwikkeld en al gedeeltelijk uitgevoerd voor passieve verhuizingen van dassen naar alternatieve kunstburchten in de buurt, waarvan inmiddels ook de eerste al bewoond is.

Bij veel van de projecten werkt Das&Boom nauw samen met de VNC: het streven is dat door Das&Boom geadviseerde compenserende landschapsmaatregelen door de VNC uitgevoerd en beheerd worden.

5. FINANCIËEL VERSLAG

5.1 Financiën 2024

De volgende pagina's bieden een overzicht uit de jaarrekening 2024 van de balans per 31 december 2024, de staat van baten en lasten over 2024, en een toelichting op de lastenverdeling 2024. De volledige jaarrekening, inclusief de hierbij afgegeven controleverklaring, is beschikbaar via het kantoor van de VNC. Als bijlage 1 van dit jaarverslag is toegevoegd de controleverklaring afgegeven bij de samengevatte jaarcijfers 2024.

BALANS PER 31 DECEMBER 2024				
	31 december 2024		31 december 2023	
	€	€	€	€
Activa				
<i>Materiële vast activa</i>				
Grond	1		1	
Inventaris/automatisering	58.044		44.090	
Landbouw materieel (project gebonden)	107.644		141.937	
Transportmiddelen	41.575		39.734	
Renovatie Huize Wylerberg	20.306		0	
Opslagruimte/werkplaats	p.m.		p.m.	
		227.570		225.762
<i>Vorraden</i>				
Voorraad verkoopartikelen	649		722	
		649		722
<i>Vorderingen</i>				
Debiteuren	263.079		38.769	
Nog te factureren (projecten)	50.755		87.168	
Overige vorderingen	95.911		106.999	
Overlopende posten	1.188		279	
		410.933		233.215
<i>Liquide middelen</i>		2.355.074		2.203.967
Totaal		<u>2.994.226</u>		<u>2.663.666</u>
Passiva				
<i>Reserves</i>				
Continuïteitsreserve	923.483		947.471	
Bestemmingsreserve grondaankoop	5.185		5.185	
Bestemmingsreserve projecten	1.100.000		1.100.000	
		2.028.668		2.052.656
<i>Schulden (kortlopend)</i>				
Crediteuren	59.379		72.096	
Loonbelasting/Sociale lasten	19.675		0	
Omzetbelasting	43.431		19.848	
Pensioenfondsen	21.623		10.876	
Vooruitontvangen projectsubs/inkomsten	701.286		356.238	
Te ontvangen facturen (uitvoeringsprojecten)	16.790		10.182	
Overige schulden	103.374		141.770	
		965.558		611.010
Totaal		<u>2.994.226</u>		<u>2.663.666</u>

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2024

	werkelijk 2024	begroot 2024	werkelijk 2023
Baten:	€	€	€
b Baten van particulieren	232.741	157.400	1.298.549
Baten van bedrijven	1.016.779	1.111.198	1.125.882
Baten van loterijorganisaties	504.695	525.900	507.530
Baten van subsidies van overheden	186.304	68.750	131.463
Baten van andere organisaties zonder winststreven	40.921	0	31.679
Som van de geworven baten	1.981.440	1.863.248	3.095.103
Overige baten	16.352	14.700	13.499
Financiële baten	23.465	0	10.458
d Som van de baten	2.021.257	1.877.948	3.119.060
Lasten:			
Besteed aan doelstelling			
- Voorlichting en educatie	35.724	36.534	32.940
- Landschapmuseum	35.114	29.867	28.490
- Deltaplan, beleid en advies	764.537	700.897	643.226
- Collectief Deltaplan landschap	56.192	58.379	67.371
- Poelen.nu	757	0	85.884
- Deltaplan uitvoering	697.911	607.296	641.267
- Maasheggen en NPL	4.375	9.377	7.203
- Interreg VI grenzeloos landschap	89.477	56.358	22.316
- GLB pilot collectief en Twickel	2.600	30.207	28.317
- Das&Boom, opvang&advies	180.761	216.276	205.310
c	1.867.448	1.745.192	1.762.324
a Wervingskosten	17.161	19.377	14.804
Beheer en administratie			
- Kosten beheer en administratie	160.636	113.379	120.106
e Som der lasten	2.045.245	1.877.948	1.897.234
Resultaat	23.988-	0	1.221.826
Resultaatbestemming:			
Toevoeging/onttrekking aan:			
continuïteitsreserve	23.988-	0	121.826
Bestemmingreserve projecten	0	0	1.100.000
	23.988-	0	1.221.826

Procentueel aandeel kosten eigen fondsenwerving

t.o.v. baten eigen fondsenwerving (a : b) 0,9% 1,0% 0,5%

Volgens richtlijnen van het CBF dient het procentueel aandeel kosten eigen fondsenwerving t.o.v. baten eigen fondsenwerving (a:b) beneden de 25% te liggen. De VNC streeft ernaar dit percentage onder de 10% te houden. Voor 2024 is dit percentage 0,9%

Procentueel aandeel lasten besteed aan

doelstelling t.o.v. lasten (c : e) 91,3% 92,9% 92,9%

De VNC streeft er naar om het aandeel lasten besteed aan doelstelling t.o.v. totale lasten (c : e) meer dan 85% te laten zijn. Voor 2024 bedraagt dit percentage 91,3%

Procentueel aandeel lasten besteed aan

doelstelling t.o.v. baten (c : d) 92,4% 92,9% 56,5%

De VNC streeft er naar om meer dan 85% van de baten aan de doelstelling te besteden (c : d). Voor 2024 komt dit percentage, door een legaat uit op 91,9%.

Bijlage A Uitvoeringskosten 2024

Bestemming	Doelstelling										Wervingskosten	Beheer en administratie	begroot 2024
	Voorlichting en educatie	Landschap-museum	Collectief Deltaplan Landschap	Deltaplan beleid en advies	Poelen.nu	Landschaps herstelprojecten	Interr. VI grenselandschap	Maas-heggen NPL	GLB pilot collectief en Twickel	Das&Boom (Opvang& advies)			
Lasten													
Subsidies en bijdragen													
Afdrachten													
Aankopen en verwervingen													
Uitbesteed werk	25.198	19.375	10.006	128.668		391.372	38.294			40.757	13.322	0	0
Publiciteit en communicatie												0	0
Personeelskosten	8.789	11.359	37.042	521.010	585	212.931	40.692	3.517	2.167	105.455	3.245	145.282	1.092.074
Huisvestingskosten	613	1.546	3.227	40.532	60	20.932	3.702	303	153	12.192	210	5.416	88.886
Kantoor- en algemene kosten	838	2.113	4.412	55.414	83	28.618	5.062	414	209	16.668	286	7.407	121.524
Financiële lasten	26	65	136	1.713	3	885	156	13	6	515	9	230	3.757
Afschrijvingskosten	260	656	1.369	17.200	26	43.173	1.571	128	65	5.174	89	2.301	72.012
totale uitvoeringskosten	35.724	35.114	56.192	764.537	757	697.911	89.477	4.375	2.600	180.761	17.161	160.636	2.045.245

	Werkelijk 2024	Begroot 2024	Werkelijk 2023
--	----------------	--------------	----------------

Gemiddeld aantal personeelsleden*

Totaal bezoldiging bestuurders en toezichthouders

De bestuursleden H. van den Berg (voorzitter) en D. Smid (penningmeester) hebben ontvangen voor hun bestuursinzet een vrijwilligersvergoeding ontvangen

Leningen, voorschotten en garanties verstrekt aan bestuurders en toezichthouders

* uitgedrukt in fulltime arbeidsplaatsen

De VNC streeft er naar om de kosten voor beheer en administratie onder de 20% van de totale uitvoeringskosten te houden. Voor 2024 is dit percentage 7,9%.

De kosten worden, daar waar mogelijk, direct toegerekend aan alle kostendragers van de organisatie en zijn verantwoord onder 'uitbesteed werk'.

De personeels-, huisvestings-, kantoor- en algemene- en afschrijvingskosten en rente worden toegerekend aan alle kostendragers op basis van het aantal gerealiseerde arbeidsuren.

5.2 Begroting 2025

Baten:		
Baten van particulieren	161.400	b
Baten van bedrijven	1.516.206	
Baten van loterijorganisaties	525.900	
Baten van subsidies van overheden	103.000	
Baten van andere organisaties zonder winststreven	0	
Overige baten	14.700	
Som der baten	2.321.206	d
Lasten:		
Besteed aan doelstelling		
- Voorlichting/PR en educatie	48.615	
- Landschapsmuseum	33.265	
- Deltaplan beleid en advies	1.165.065	
- Collectief Deltaplan landschap	9.890	
- Grenzeloos landschap-interreg VI	86.865	
- Maasheggen en NPL	328.749	
- Landschapsherstelprojecten	295.165	
- GLB pilot collectief en Twickel	12.544	
- Das&boom, opvang&advies	196.317	
	2.176.475	c
Werving baten		
- Kosten eigen fondsenwerving	17.991	a
- Kosten gezamenlijke acties	0	
- Kosten acties derden	0	
- Kosten verkrijging subsidies overheden	0	
- Kosten van beleggingen	0	
	17.991	
Beheer en administratie		
- Kosten beheer en administratie	126.740	e
Som der lasten	2.321.206	f
Resultaat	0	
Resultaatbestemming		
Toevoeging/onttrekking aan:		
- continuïteitsreserve	0	
- bestemmingsreserves	0	
- herwaarderingsreserve	0	
- algemene reserve	0	
- bestemmingsfonds	0	
	0	
Procentueel aandeel kosten eigen fondsenwerving t.o.v. baten eigen fondsenwerving (a : b)		
	11,1%	
Procentueel aandeel lasten besteed aan doelstelling t.o.v. lasten (c : f)		
	93,8%	
Procentueel aandeel lasten besteed aan doelstelling t.o.v. baten (c : d)		
	93,8%	
Procentueel aandeel lasten besteed aan beheer en administratie t.o.v. totale lasten (e : f)		
	5,5%	

6. JAARPLAN 2025

6.1 INLEIDING

De slag om de ruimte; de uitdaging voor komende jaren. Diverse ruimtelijke opgaves claimen onze resterende ruimte: een miljoen woningen waarvoor in eigen land delfstoffen gewonnen moeten worden (zand, klei, grint en kalk), tienduizenden hectares zonneparken en windmolens, een Bossenstrategie en een Aanvalsplan Landschapselementen. Deze ruimtelijke opgaves zijn helaas verdeeld over meerdere ministeries en de druk om snel te handelen lijkt het te winnen van de zorgvuldigheid. Een overkoepelende visie ontbreekt.

De ingrepen voor woningbouw, zonneparken en nieuw bos zullen bij elkaar een kleine 500.000 hectare ruimte in beslag nemen. Verkeerde keuzes gaan natuur en landschap bedreigen.

Wetende dat Nederland ruim twee miljoen hectare agrarisch terrein telt, betekent dat dat bij verkeerde keuzes bijna een kwart van het boerenland zal verdwijnen.

Dit raakt de kern van de missie van de VNC, en vormt de grote uitdaging voor komend jaar en volgende jaren.

In tijden van deze grote uitdagingen waait er ook nog eens politieke wind waarbij natuurbehoud niet als prioriteit wordt gezien. Voorkomen moet worden dat natuur de dupe wordt van de slag om te ruimte. Tegelijkertijd zijn er kansen. De VNC opereert, met haar focus op het cultuurlandschap, op het snijvlak van natuur en landbouw en juist hier liggen de komende jaren kansen landschaps- en biodiversiteitsherstel te realiseren.

In 2025 zal net als voorgaande jaren een belangrijke focus liggen op de bescherming en vervolmaking van het Maasheggen gebied. Niet alleen aan Brabantse, maar ook aan Limburgse kant, waar we samenwerken met het collectief Natuurrijk Limburg en de Noord-Limburgse gemeentes.

Ook met het nieuwe interreg-project 'grenzeloos landschap' zal ingezet worden op het mooier en meer klimaatbestendig maken van ons landschap. Het jaar 2025 is ook het jaar dat we actief inzetten op grootschalig landschapsherstel in het gebied gelegen in de stedendriehoek Apeldoorn-Deventer-Zutphen, en we starten een mooi project dat zich richt op restauratie van complexe houtwallen.

De projectenportefeuille van de groenploeg van de VNC groeit nog steeds gestaag. Er worden steeds meer kilometers gemaakt, met een kwalitatief hoogwaardige uitstraling. Dit is van het allergrootste belang om het goede voorbeeld te geven. Ook in 2025 zullen kansen niet onbenut gelaten worden om deze groei door te zetten.

2025 wordt het jaar waarin de VNC alweer het achtste Icoonlandschap bekend zal maken. Naast de jaarlijkse uitreikingen van de Gouden Zwaluw en de Gouden Mispel, zal de VNC ook Icoonlandschappen jaarlijks blijven onderscheiden.

6.2. ORGANISATIE

6.2.1 BESTUUR

Binnen het bestuur van de VNC zullen in 2025 de volgende bestuurstermijnen eindigen:

- Dedde Smid niet herkiesbaar

Het bestuur van de VNC streeft er naar om in de komende periode tot een stabiele minimale bezetting van 7 leden te komen.

6.2.2 PERSONEEL EN VRIJWILLIGERS

Voor 2025 is een personeelsgrootte van 18,9 fte begroot. In de begroting van 2025 is bij de personeelslasten een inflatiecorrectie van 4,5% toegepast.

De VNC heeft een vrijwilligersbeleid opgesteld, waarbij het uitgangspunt is om het werken en omgaan met vrijwilligers te professionaliseren zodat het aantal vrijwilligers de komende jaren kan groeien, met behoud van betrokkenheid en plezier in het werk, zowel bij de VNC-medewerker als de vrijwilliger.

In 2025 zal actief versterking gezocht worden voor de vrijwilligersgroepen 'groenbeheer' en 'Gastheer/gastvrouw Landschapmuseum'.

SMART:

- *Aantrekken 2 nieuwe bestuursleden*
- *Aantrekken 6 nieuwe vrijwilligers*

6.3. VOORLICHTING , FONDSENWERVING EN LEDEN

6.3.1 LANDSCHAPMUSEUM

- *Begrotingspost ‘Landschapmuseum’ uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2025*

Het Landschapmuseum van de VNC zal in 2025 elke woensdag en zondag geopend zijn van 10 uur tot 17 uur. Met de in 2022 geopende blijvende tentoonstelling over Huis Wylerberg en de diverse activiteiten omtrent het 100 jarig bestaan van huis Wylerberg in 2024 is het aanbod uitgebreid en de bekendheid toegenomen, en wordt een lichte groei van het bezoekersaantal verwacht.

6.3.2 COMMUNICATIE

- *Onderdeel van begrotingspost ‘Voorlichting/PR/educatie’ uit Bijl. A Uitvoeringskosten 2025*

Bij de uitvoering van de projecten en programma's in 2025 zal elke mogelijkheid benut worden om deze VNC-activiteiten onder de aandacht te brengen van de diverse media. Actief zullen voor ieder project media-momenten gekozen worden, en aangeboden worden aan de meest geschikte mediakanalen. Daarbij wordt gebruik gemaakt van verkregen beeldmateriaal uit het project ‘Het digitale landschapsarchief’ van de VNC.

De achterban van de VNC zal intensiever betrokken worden bij de behaalde resultaten van projecten. Dit kan enerzijds door frequenter digitale projectupdates richting leden te sturen, nu eenvoudiger geworden dankzij vernieuwde ledenadministratie-software. Anderzijds kan gedacht worden aan ‘mee-doe-dagen’ bij bepaalde projecten.

6.3.3 FONDSENWERVING EN LEDEN

- *Begrotingspost ‘Eigen fondsenwerving’ uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2025*

In 2025 zullen voor verschillende (lopende) projecten aanvragen gedaan worden bij fondsen/subsidieverstrekkers. Behaalde successen zullen meer gedeeld worden, waardoor een juiste mindset wordt gecreëerd voor potentiële leden. Drie financiële wervingsacties onder leden zijn gepland. Voorts zal 2025 benut worden om de strategie rondom legatenfondsenwerving verder invulling te geven.

SMART:

- *Creëren van minimaal 1 mediamoment per project/programma*
- *Creëren van minimaal 2 mediamomenten rondom de overkoepelende doelstelling*
- *Drie financiële wervingsacties onder de leden/donateurs*
- *Ontwikkeling strategie legatenfondsenwerving*
- *Optimalisatie inzet social media*
- *Financiële aanvragen voor projecten uitzetten bij 2 grotere fondsen en 4 kleinere fondsen.*

6.4. PROJECTEN/PROGRAMMA'S VERENIGING NEDERLANDS CULTUURLANDSCHAP

6.4.1 BELEIDSBEINVLOEDING – DE SLAG OM DE RUIMTE, DE UITDAGING VOOR DE KOMENDE JAREN

- *Onderdeel van begrotingspost 'Beleidsbeïnvloeding/advies'*

De woningnood, de klimaatcrisis en de stikstofcrisis – het rijtje wordt niet korter, eerder langer. Met de nieuwe regering zal het oplossen van de klimaatcrisis en stikstofcrisis mogelijk op de lange baan worden geschoven. De aanleg van nieuwe zonneparken op land zal mogelijk stagneren. Echter enkel de benodigde investering in het stroomnet legt al een gigantische claim op de ruimte. Nieuwe hoogspanning tracés worden ontworpen die natuurgebieden en waardevolle landschappen doorkruisen. Een miljoen woningen moeten worden gebouwd waarvoor in eigen land delfstoffen gewonnen moeten worden (zand, klei, grint en kalk) en de economische bedrijvigheid en recreatiebehoefte zal ook enkel toenemen,

Al de ruimtelijke opgaves zullen een kleine 500.000 hectare ruimte in beslag nemen. Wetende dat Nederland ruim twee miljoen hectare agrarisch terrein telt, betekent dat dat bij verkeerde keuzes bijna een kwart van het boerenland zal verdwijnen.

Hoe gaan we dat allemaal doen in ons nu al drukke, volle land, waar rust en ongerepte natuur nauwelijks nog te vinden zijn? Daarbij waait momenteel een politieke wind waarbij natuurbehoud niet als prioriteit wordt gezien. Verkeerde keuzes zorgen ervoor dat natuur en landschap de dupe wordt van de slag om te ruimte.

Tegelijkertijd zijn er kansen. Er wordt 500 miljoen vrijgemaakt voor agrarisch natuurbeheer. De signalen zijn er dat het aanvalsplan landschapselementen ook nu nog door de ministeries en door het merendeel van de provincies wordt gedragen. De aankomende jaren zal de focus op natuurontwikkeling verder verschuiven naar de rol die het boerenland op gebied van natuurbeheer kan vervullen. Deze ontwikkeling sluit aan bij de missie van de VNC en we zullen mogelijke kansen aangrijpen om het agrarisch cultuurlandschap verder te versterken.

Tegelijkertijd zal de VNC de komende jaren extra alert moeten blijven dat natuurwaardes en waardevolle landschappen niet verloren gaan door ruimtelijke ontwikkelingen en verkeerde beleidskeuzes.

Strategie

VNC zal zich mengen in de discussie en neemt geen genoegen met gemak en fantasieloos gerommel in de marge. De beperkte middelen en mankracht nopen de VNC om hier creatief in te sturen. Het vormen van coalities zal centraal staan. Het bundelen van krachten en middelen moet de basis vormen.

De VNC is gestart met de verkenning van het oprichten van een natuurbeschermingsraad. Samenwerking wordt gezocht met personen in plaats van organisaties, om trage bureaucratische processen te voorkomen. Wetenschappers, juristen en relevante influencers zijn benaderd om zitting te nemen in de raad.

Op bijeenkomsten blijft VNC de luis in de pels en zal zich verzetten tegen ongebreidelde uitbreidingsdrift van dorpen en steden op locaties die het natuur en landschapsbelang schaden. Eveneens is de inzet om ruimtelijke ontwikkelingen mee te laten betalen aan een mooi landschap door compensatie af te dwingen. Op landelijk niveau zal de VNC betrokken blijven het aanvalsplan landschapselementen en inzetten voor een effectieve inzet van de extra agrarisch natuurbeheergeleden.

SMART

- *Inzet op verkenning mogelijkheden oprichting Natuurbeschermingsraad.*
- *Inzet op een maximale en effectieve inzet van de 500 miljoen die door de overheid wordt vrijgemaakt voor agrarisch natuurbeheer*

6.4.2 ADVIES

- *Onderdeel van begrotingspost 'Deltaplan beleid en advies' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2025*
De VNC heeft de afgelopen jaren voor diverse organisatie/instanties/overheden (betaald) adviezen opgesteld met betrekking tot landschapsbeheer/herstel, en opstellen van landschapsvisies. Voor 2025 wil de VNC deze opdrachtenportefeuille verder uitbreiden. Op deze wijze kan de VNC enerzijds met het geven van deskundig advies op het gebied van landschapsontwikkeling en -behoud haar doelstellingen verder realiseren, en anderzijds worden extra inkomsten gegenereerd.

Een traject waar de VNC al enkele jaren bij betrokken is, en inzet op verdere continuering, is het Buitenland van Rhon. VNC maakt samen met het Louis Bolk Instituut, SOVON, Natuurbalans, Delphy en WUR deel uit van het consortium dat de gebiedscoöperatie adviseert en begeleidt bij de uitvoer van het streefbeeld. VNC zal zich daarbij voornamelijk concentreren op landschapselementen zoals hoogstamboomgaarden, natuurvriendelijke oevers, heggen en erfbeplanting.

SMART

- *Inzet op continuering van het consortium voor project Buitenland van Rhon*
- *Inzet op behalen van minimaal 3 tot 5 betaalde adviesopdrachten voor 2025.*

6.4.3 LIMBURGS MAASHEGGENPROJECT

- *Onderdeel van begrotingspost 'Deltaplan beleid en advies' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2025*
Om het Maasheggenlandschap te herstellen hebben de drie gemeenten: Bergen, Gennep en Mook en Middelaar in het verleden een visie laten opstellen door de VNC. Naar aanleiding van die visie hebben de drie gemeenten de handen ineengeslagen. Gezamenlijk is door de gemeenten een subsidie aangevraagd en verkregen van de Regionale Investeringsagenda Regio Noord-Limburg. Het doel is om 77,5 kilometer aan nieuwe maasheggen te realiseren, en 15 kilometer aan heggen te herstellen. Tevens worden 3.550 overstaanders (vrijstaande bomen in de heg) aangeplant. Voor het herstel worden gaten in de heggen weer opgevuld, waardoor het netwerk van aaneengesloten heggen weer onderling verbonden wordt. Met

de aanplant van nieuwe heggen breiden we dit netwerk nog verder uit. Zo worden de Limburgse Maasheggen voor een belangrijk deel in oude luister hersteld en verder ontwikkeld.

De VNC levert sinds 2023 de projectleider voor dit omvangrijke herstelproject.

Dit omvangrijke project biedt een mooie kans aansluiting te zoeken bij de UNESCO-status van de Maasheggen aan de Brabantse kant. Hierdoor kan de bekendheid van het gehele gebied zowel landelijk als internationaal toenemen en kan het gehele Maasheggenlandschap een lichtend voorbeeld worden van een succesvolle verwevenheid van natuur, landbouw en recreatie.

SMART

- *Uitvoering geven aan de projectonderdelen*

6.4.4 ICOONLANDSCHAPPEN

- *Onderdeel van begrotingspost 'Deltaplan beleid en advies' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2025*

Grote delen van onze soms duizenden jaren oude natuurrijke agrarische cultuurlandschappen zijn reeds verdwenen door ruilverkaveling, wegeaanleg, delfstofwinning en verstedelijking.

Gelukkig zijn er ook gebieden die desondanks overeind zijn gebleven en hun cultuurlandschappelijke en -historische waarden hebben weten te behouden. Landschappen die vertellen hoe mooi, rijk en inspirerend ons land kan zijn, waar de geschiedenis nog zichtbaar is en waar wilde flora en fauna bewaard zijn gebleven. Gebieden die als zodanig een nationale voorbeeldfunctie hebben en van een onomstreden iconische waarde zijn voor het Nederlandse cultuurlandschap, oftewel:

Icoonlandschappen.

De VNC gaat deze landschappen belonen met de waardering die zij verdienen. Een onderscheiding die een buitengewoon compliment geeft aan de bewoners van zo'n gebied en deze zodoende voorziet van een waardering met nationale uitstraling. Een erkenning waardoor iedereen in Nederland weet waar deze icoonwaardige cultuurlandschappen liggen.

Nationale icoonlandschappen worden genomineerd en onderscheiden. Daarbij gaat het niet om geldbedragen, maar om de eer, de herkenbaarheid in cultuurlandschappelijk en cultuurhistorisch opzicht, en om de erkenning van hoge kwaliteit en gastvrijheid die bezoekers ervaren.

Jaarlijks zullen 1 tot 2 unieke gebieden de erkenning krijgen die ze als nationale icoonlandschappen voor heel Nederland op de kaart zullen zetten.

SMART

- *Bekendmaking achtste/negende Icoonlandschap van Nederland, voorjaar/zomer/najaar 2025*
- *Doorontwikkeling verdere te nomineren locaties*

6.4.5 LANDSCHAPSHERSTEL

- *Begrotingspost 'landschapsherstelprojecten' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2025*

De projectenportefeuille heeft de afgelopen jaren een gestage groei doorgemaakt. Doel is deze groei voort te zetten, d.m.v. consequente acquisitie en consistent kwaliteitswerk tegen een concurrerende prijs.

SMART

- *uitvoering van de lopende meerjarige uitvoeringsprojecten*
- *Onderhoud landschapselementen bij diverse terreinbeherende instanties*
- *Onderhoud voor het Collectief Deltaplan en gemeente(n) in de Maasheggen*
- *Uitvoering terreinbeheer Wylerberg en Duivelsberg;*
- *Regulier onderhoud van landschapselementen op landgoederen;*
- *Periodieke uitvoering van beheermaatregelen voorbeeldgebied Ooijpolder-Groesbeek.*

6.4.6 PROGRAMMA MAASHEGGEN

Het lopende gebiedsproces zal aandacht geven aan het aan het meerjaren uitvoeringsprogramma voor de Noordelijke Maasvallei en een herijking van het Brabants Natuurnetwerk met meer flexibiliteit en mogelijkheden voor herstel van heggen.

De activiteiten voor het extra project Postcodeloterij en het collectief Deltaplan Landschap worden hieronder nader toegelicht.

Extra project postcodeloterij

- *Begrotingspost 'Maasheggen Postcodeloterij' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2025*

In 2022 heeft de laatste grondtransactie plaatsgevonden. In 2018 was reeds een belangrijke pijler in de doelstellingen verwezenlijkt: de procedure voor het verkrijgen van de UNESCO Man and Biosphere status is succesvol doorlopen. Voor 2024 en komende 20 jaren zal het beheer van de aangelegde heggen op de grondposities van de VNC gecontinueerd worden. In 2025 zal verder invulling gegeven worden aan het projectonderdeel Maasheggenboek: teksten/beeld/opmaak zullen zover mogelijk gereed komen.

SMART

- *Beheer op verkregen gronden*
- *Productie beeldmateriaal/ tekst Maasheggenboek*

Collectief Deltaplan Landschap

- *Begrotingspost 'Collectief Deltaplan Landschap'*

In 2024 is gestart met het nieuwe gebiedsplan van het collectief voor een periode van 6 jaar. Er is meer budget beschikbaar, en meer hectares voor beheer. In 2025 wordt voor het agrarisch natuurbeheer invulling gegeven aan het kwaliteitshandboek, contractvorming en contractbeheer en ecologische monitoring.

SMART

- *voortzetting deelname bestuur*
- *invulling geven aan kwaliteitshandboek*

- uitvoering geven aan het nieuwe gebiedsplan
- coördinatie contractvorming en contractbeheer, ecologische monitoring en audit

6.4.7 SOORTBESCHERMING

- *Onderdeel van begrotingsposten 'Deltaplan beleid en advies' en 'landschapsherstelprojecten' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2025*

VNC gaat zich meer inzetten op bescherming van specifieke bedreigde plant- en diersoorten in het cultuurlandschap. Afgelopen 2 jaar heeft de VNC, in samenwerking met de provincie Gelderland, een project gerealiseerd in de bescherming van de zeldzame **eikenzandbij**. De groenploeg van de VNC heeft lokaal een leefgebied opnieuw geschikt gemaakt voor deze soort. 2025 en volgende jaren zal het bijbehorende beheer worden uitgevoerd. Met de provincie wordt in 2025 bekeken om aansluitend 10 nieuwe leefgebieden geschikt te maken/beheren/monitoren.

Eind 2023 is fase 2 van het project '**wilde appel en peer**' gestart. Fase 1 heeft in kaart gebracht hoe het met deze soorten gaat; helaas niet goed. Meer dan de helft van de Nederlandse wilde peren en zo'n 40% van de wilde appels groeit in Gelderland. Daarmee is bescherming van deze soorten in deze provincie van nationaal belang. In Gelderland komen nu nog ongeveer 68 exemplaren van de wilde appel en 14 van de wilde peer voor.

In opdracht van de provincie Gelderland is de VNC fase 2 gestart. Dit project loopt tot eind 2025, en gaat de expertkennis vertalen naar praktische en beknopte informatie zodat terreinbeheerders op basis daarvan zelf aan de slag kunnen met de bescherming van wilde appels en peren in hun eigen gebieden. Ook worden nieuwe wilde appels en peren op geschikte plekken aangeplant. De resultaten van de beheersmaatregelen worden gemonitord, zodat meer kennis ontstaat over succesvol beheer van wilde appels en peren.

SMART

- *Vervolg bescherming eikenzandbij; inzet op 10 nieuwe leefgebieden geschikt maken/beheren/monitoren*
- *Voortzetting fase 2 project 'wilde appel en peer'*

6.4.8 LANDSCHAPHERSTEL STEDENDRIEHOEK APELDOORN, DEVENTER EN ZUTPHEN.

- *Onderdeel van begrotingsposten 'Deltaplan beleid en advies' en 'landschapsherstelprojecten' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2025*

De VNC is op steeds meer plekken door heel Nederland actief. Komende jaren gaan we aan de slag met de verbetering van het landschap in de Stedendriehoek; de regio rondom Apeldoorn, Deventer en Zutphen.

Hiervoor is de VNC in een samenwerking aangegaan met energiemaatschappij Vandebron, met als doel het herstellen van het landschap in de omgeving Stedendriehoek. Naast Vandebron werken we samen met verschillende andere partijen, zoals boeren, landschapspartijen en overheden.

In het project staat de aanleg van groenblauwe dooradering centraal. Dankzij de bijdrage van Vandebron kunnen we daar een voortvarende start mee maken. Die bijdrage proberen we ook te

combineren met publiek geld om een nog grotere positieve impact op het landschap te kunnen hebben.

Het project is momenteel nog in de opstartende fase en begin 2025 vinden de startgesprekken plaats. Komend plantseizoen staat de eerste aanplant gepland.

SMART

- *uitvoering geven aan de diverse nog te ontwikkelen projectonderdelen.*

6.4.9 RESTAURATIE COMPLEXE HOUTWALLEN

- *Onderdeel van begrotingsposten 'Deltaplan beleid en advies' en 'landschapsherstelprojecten' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2025*

De VNC is nu een nieuw project gestart dat zich richt op restauratie van complexe houtwallen. Dit zijn houtwallen die een grote waarde hebben vanwege de locatie specifieke cultuurhistorie, of vanwege biodiversiteit en groen erfgoed. Dan gaat het om bijzondere beplantingen en kruidenvegetaties, die mogelijk een bedreigde status bevatten. Het project wordt mogelijk gemaakt door bijdragen van de Rijksdienst voor Cultureel erfgoed, en van het Ars Donandi Fonds.

Houtwallen hebben al sinds jaar en dag de speciale aandacht van de VNC. En dat is ook nodig, want deze karakteristieke beplante aarde wallen zijn ten onrechte het ondergeschoven kindje onder de landschapselementen. Ofwel omdat geen subsidie bestaat voor het onderhoud. Ofwel omdat goedbedoelde initiatieven het 'wal'-gedeelte van de houtwal achterwege laten en zodoende enkel houtsingels opleveren, die ecologisch compleet andere functies hebben dan houtwallen. Dit terwijl juist de combinatie van wal, beplanting en vaak greppel – zoals het een goede houtwal betaamt – zorgt voor een unieke waarde voor de biodiversiteit, waar weinig andere landschapselementen aan kunnen tippen. De belangrijke rol die houtwallen dan ook vervullen in het Nederlandse cultuurlandschap, zowel cultuurhistorisch als ecologisch, maken dat zij bijzondere aandacht verdienen.

De VNC gaat met dit project kennis, onderzoek en praktijk bij elkaar brengen en het streven is minimaal twee, maar liefst meerdere complexe houtwallen te restaureren, op basis van alle verzamelde kennis en informatie. De theorie wordt vertaald naar de praktijk aan de hand van een herstelplan.

In dit project gaat de VNC weer samenwerken met Bert Maes en René van Loon, experts op het gebied van wilde bomen en struiken. VNC werkt al een aantal jaar nauw samen met hen rond een project voor de wilde appel en de wilde peer in de provincie Gelderland.

SMART

- *Uitvoering geven aan de projectonderdelen onderzoek en restauratie*

6.4.10 GRENZELOOS LANDSCHAP

- *Onderdeel van begrotingsposten 'Deltaplan beleid en advies' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2025*

In 2023 is de VNC, samen met onze Duitse partner Naturschutzzentrum Kleve, het Interreg VI project 'Grenzeloos Landschap' gestart, dat gericht is op landschapsherstel rondom de Nederlands-Duitse grens. Met dit 4 jarige project gaan we het landschap versterken met onder andere 10 kilometer heggen, en maken we de waterlopen gezonder zodat ze zowel in zeer droge als natte perioden beter functioneren. Hiermee maken we het landschap beter bestand tegen extreme weersomstandigheden, en scheppen we meer bestaanszekerheid voor de boerenbedrijven in de omgeving. Natuurlijk komen alle maatregelen ook de biodiversiteit en cultuurhistorie ten goede. Het project vindt nadrukkelijk plaats aan beide zijden van de Nederlands-Duitse grens, want planten en dieren trekken zich van door mensen bedachte grenzen natuurlijk niets aan. Door juist de verbinding tussen Nederland en Duitsland te maken, bereiken we veel meer dan wanneer ieder land op eigen houtje te werk zou gaan. De versterking van het landschap vindt grofweg plaats tussen Mook-Middelhaar, Land van Cuijk, Gennep en Bergen (L) aan de Nederlandse kant en Goch, Weeze, Kalkar en Uedem aan de Duitse kant.

SMART

- *uitvoering geven aan de diverse projectonderdelen van het interreg project.*

6.4.11 KAART NEDERLAND WEER MOOI

- *Onderdeel van begrotingspost 'Deltaplan beleid en advies' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2025*
De VNC is gestart met de ontwikkeling van de kaart *Nederland weer mooi*: een overzicht van locatie waar door (of dankzij) de VNC een mooi landschapsherstel heeft plaatsgevonden en goed beheer wordt uitgevoerd. Met deze *Nederland weer mooi* kaart wil de VNC inzichtelijk maken waar we op landschapsgebied het goede voorbeeld geven en het verschil hebben gemaakt. Een jaarlijkse update zal onderdeel uitmaken van dit project.

SMART

- *Start ontwikkeling van de kaart middels intekenen met GIS van de diverse landschapselementen*

6.4.12 HET DIGITALE LANDSCHAPSARCHIEF

- *Onderdeel van begrotingspost 'Voorlichting/PR/educatie', Bijlage A Uitvoeringskosten 2025*
De VNC beschikt over een uitgebreid digitaal landschapsarchief, o.a. met beeld vanuit de Stichting Natuurbeelden/Beeld en Geluid, waarin de VNC heeft geparticipeerd.
De VNC legt regelmatig zelf bijzondere cultuurlandschappen vast. De VNC beschikt daarvoor over twee drones, waarmee bijzondere cultuurlandschappen door de seizoenen in beeld worden gebracht.
In 2025 zal verder gewerkt worden aan het vullen van dit digitale landschapsarchief. Beelden worden ingezet voor diverse projecten van de VNC, zoals het Landschapmuseum, Icoonlandschappen, en social media.

SMART

- *Productie nieuw beeldmateriaal: vastleggen 5 verschillende cultuurlandschappen*
- *Inzet beelden t.b.v. social media en projecten van de VNC*

6.4.13 GOUDEN MISPEL EN GOUDEN ZWALUW

- *Onderdeel van begrotingspost 'Kantoor- en algemene kosten' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2025*

De VNC zal in 2025 haar Gouden Mispel en Gouden Zwaluw uitreiken. De Gouden Mispel als onderscheiding zal uitgereikt worden aan drie personen of organisaties die een uitzonderlijke of essentiële bijdrage hebben geleverd aan de bescherming of ontwikkeling van het Nederlands Cultuurlandschap. De Gouden Zwaluw zal uitgereikt worden als stimuleringsprijs voor vergroening van steden.

SMART

- *Uitreiking Gouden Mispel december 2025*
- *Uitreiking Gouden Zwaluw juni 2025*

6.4.14 DAS&BOOM

- *Begrotingspost 'Das&Boom' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2025*

In 2024 zullen door Das&Boom weer diverse betaalde opdrachten uitgevoerd worden voor (semi) overheden, adviesbureaus en particuliere organisaties. Zo zullen gegevens (dassenburchtlocaties en/of dassenslachtoffers) verstrekt worden, of advies gegeven worden.

Das&Boom is afgelopen jaren diverse malen ingeschakeld bij dassenverhuizingen. Das&Boom werkt alleen mee aan het verhuizen van dassenburchten als aan specifieke criteria wordt voldaan. Bij het adviseren bij inrichtingsplannen wordt door Das&Boom zoveel mogelijk gezocht naar synergievoordelen voor landschapsontwikkeling en kennisuitwisseling met de VNC. Verder zal de Stichting Das&Boom, net als voorgaande jaren, zich ontfermen over de verzorging van de twee dassen van het Landschapmuseum.

SMART

- *Diverse adviesopdrachten*
- *Verzorging dassen Landschapmuseum*

Das&Boom is afgelopen jaren diverse malen ingeschakeld bij dassenverhuizingen. Das&Boom werkt alleen mee aan het verhuizen van dassenburchten als aan specifieke criteria wordt voldaan. Bij het adviseren bij inrichtingsplannen wordt door Das&Boom zoveel mogelijk gezocht naar synergievoordelen voor landschapsontwikkeling en kennisuitwisseling met de VNC. Het opvangcentrum van de Stichting Das&Boom zal zich, net als voorgaande jaren, met haar expertise in blijven zetten voor hulpbehoevende dassen.

SMART

- *Diverse adviesopdrachten*
- *Inzet voor hulpbehoevende dassen*

7. VERANTWOORDINGSVERKLARING

Drie principes

Het bestuur van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap onderschrijft de volgende principes:

1. Binnen de instelling dient de functie 'toezicht houden' (vaststellen of goedkeuren van plannen, en het kritisch volgen van de organisatie en haar resultaten) duidelijk te zijn gescheiden van het 'besturen' dan wel van de 'uitvoering'.
2. De instelling dient continu te werken aan een optimale besteding van de middelen zodat effectief en doelmatig wordt gewerkt aan het realiseren van de doelstelling.
3. De instelling streeft naar optimale relaties met belanghebbenden, met gerichte aandacht voor de informatieverschaffing in de inname en verwerking van wensen, vragen en klachten.

1. Scheiding tussen de functies toezicht houden, besturen en uitvoeren

Het bestuur is belast met het besturen van de vereniging overeenkomstig de statuten en het huishoudelijk reglement. De vereniging kent een directeur, die door het bestuur wordt benoemd. De directeur voert de doelstellingen van de vereniging uit, rekening houdend met de daarbij door het bestuur aangegeven prioriteiten en staat daarin tevens de andere verenigingsorganen bij. De directeur, onder verantwoordelijkheid van het bestuur, is belast met de voorbereiding en de uitvoering van de besluiten van het bestuur, alsmede met het beheer van de terreinen binnen door het bestuur aangegeven kaders. Binnen door het bestuur te stellen kaders, is de directeur verantwoordelijk voor zijn, door het bestuur bepaalde, werkzaamheden, waaronder kunnen vallen personeelsbeheer en -beleid, het financiële beleid en beheer van de vereniging, alsmede de inzet van middelen ten behoeve van zijn functie. De kaders waarbinnen de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de directeur vallen, zijn vastgelegd in een door het bestuur vastgesteld directiestatuut.

Het toezicht houden gebeurt door de leden van de vereniging via de algemene ledenvergadering. Aan de algemene ledenvergadering komen in de vereniging alle bevoegdheden toe die niet door de wet of de statuten aan het bestuur zijn opgedragen. Het bestuur brengt op een algemene ledenvergadering, binnen zes maanden na afloop van het verenigingsjaar, zijn jaarverslag uit en doet, onder overlegging van een balans en een staat van baten en lasten, rekening en verantwoording over zijn in het afgelopen verenigingsjaar gevoerd bestuur.

2. Optimale besteding van middelen

Iedere vier jaar wordt een meerjarenbeleidsplan opgesteld (het huidige plan loopt van 2019-2022) met daarin een meerjarenbegroting. Het meerjarenbeleidsplan wordt uitgewerkt in een jaarplan met daarin per project de geconcretiseerde en meetbare doelstellingen en activiteiten. Projecten worden zoveel mogelijk SMART geformuleerd: specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden.

Verbeterpunten n.a.v. evaluaties worden indien mogelijk doorgevoerd in lopende projecten en zijn aandachtspunten voor toekomstige projecten.

3. Optimale relaties met belanghebbenden

De belanghebbenden van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap zijn divers. De communicatie is met name agenderend, stimulerend en inspirerend. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van verschillende soorten media en uitingen zoals website, ledenblad, social media, studiedagen/symposia, interviews, memo's, pleitnota's.

Ideeën, wensen en opmerkingen worden waar mogelijk meegenomen als input voor nieuwe projecten/besluitvorming.

Klachten worden afgehandeld volgens de klachtenprocedure uit het Handboek Procedures van de VNC, om zo te komen tot verbetering.

De belanghebbenden worden onderverdeeld in de volgende groepen:

- **Leden**

De informatievoorziening naar de leden van de VNC verloopt via het kwartaalblad *Landschappelijk*, specifiek en incidenteel via e-mail of mailing, de jaarlijkse algemene ledenvergadering, het Landschapmuseum en via de website/social media.

- **Vrijwilligers**

Uitgangspunt van het vrijwilligersbeleid van de VNC is het werken en omgaan met vrijwilligers te professionaliseren zodat het aantal vrijwilligers de komende jaren kan groeien, met behoud van betrokkenheid en plezier in het werk, zowel bij de VNC-medewerker als de vrijwilliger, waardoor vrijwilligers daadwerkelijk het gevoel krijgen erkend en gewaardeerd te worden.

Bij verschillende werkzaamheden kan een netwerk van vrijwilligers worden ingezet. De communicatie verloopt via het kwartaalblad *Landschappelijk*, frequente inhoudelijke 'updates' per e-mail en werkoverleggen. Regelmatig wordt input aan de vrijwilligers gevraagd voor verbeteringen.

- **Overheden en politiek**

Primaire insteek van het Deltaplan voor het landschap van de VNC is het geven van een krachtige impuls aan de kwaliteit van ons landschap. Biodiversiteit, cultuurhistorie en recreatieve ontsluiting vormen daarbij richtsnoeren om de eigenaren en beheerders van het landelijke gebied in staat te stellen deze extra landschapszorg duurzaam voor hun rekening te nemen. Om dit te bereiken vindt gevraagd en ongevraagd beleidsbeïnvloeding plaats op politiek, bestuurlijk en ambtelijk (rijks, provinciaal en gemeentelijk) niveau.

- **Maatschappelijke organisaties**

De VNC werkt veel samen met maatschappelijke organisaties. Afstemming en/of samenwerking en informatie-uitwisseling met maatschappelijke partijen vindt plaats als dat gezien het krachtenveld logisch is, bijvoorbeeld om te anticiperen op bepaalde politieke of beleidsmatige beslissingen op het gebied van landschaps-, natuur-, milieu-, water-, landbouw-, of plattelandsbeleid.

- **Bedrijven**

Samen met banken, pensioenfondsen, woningbouwcorporaties, energiebedrijven, vastgoedexploitanten, (groene) zakenlieden en financieel deskundigen worden mogelijke financieringsconstructies uitgekristalliseerd en getoetst op haalbaarheid. Verrassende ontmoetingen door het benaderen van het bedrijfsleven voor financiering van een groene constructie als het Deltaplan, leveren interessante inzichten en draagvlak op.

- **Kennisinstellingen**

De VNC treedt, al dan niet op verzoek, in contact met kennisinstellingen zoals universiteiten en onderzoeksinstituten en wetenschappelijke bureaus van politieke partijen. Wij proberen ons gedachtegoed in wetenschappelijke kringen te ventileren door onderzoekers, docenten en studenten te inspireren met het Deltaplan voor het Landschap in de breedste zin van het woord. Dit doen we door middel van strategische samenwerkingsverbanden, het verzorgen van lezingen en/of colleges, het volgen en verzorgen van studiedagen, het bezoeken van en participeren in symposia, veldbezoeken, publicaties in (vak-) en opiniebladen, etc.

- **Financiers**

Via projectaanvragen / evaluaties / rapportages wordt aan de financiers een duidelijk beeld van de organisatie en het betreffende project geschetst. Voor zover passend binnen de doelstellingen van de organisatie wordt rekening gehouden met de ideeën, opmerkingen, wensen en klachten van de financiers.

De Nationale Postcode Loterij is een belangrijke partner voor de VNC. Sinds 2009 ontvangen wij van de loterij een jaarlijkse bijdrage van € 500.000,-. Aantrekkelijk is dat de steun meerjarig is en de bijdragen vrij te besteden zijn. Met deze bijdragen heeft de VNC vele extra mooie projecten kunnen verwezenlijken.

BIJLAGE 1: Controleverklaring afgegeven bij de samengevatte jaarcijfers 2024

-

VERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

Ons oordeel

Bijgesloten financieel verslag van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap te Beek-Ubbergen is ontleend aan de gecontroleerde jaarrekening 2024 van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap.

Naar ons oordeel is het bijgesloten financieel verslag in alle van materieel zijnde aspecten consistent met de gecontroleerde jaarrekening 2024 van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap op basis van de grondslagen zoals beschreven in de gecontroleerde jaarrekening 2024.

Het financieel verslag bestaat uit:

1. de samengevatte balans per 31 december 2024;
2. de staat van baten en lasten over 2024
3. bijlage A uitvoeringskosten 2024

Financieel verslag

Het financieel verslag bevat niet alle toelichtingen die zijn vereist op basis van de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties. Het kennisnemen van het financieel verslag en onze verklaring daarbij kan derhalve niet in de plaats treden van het kennisnemen van de gecontroleerde jaarrekening van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap en onze controleverklaring daarbij. Het financieel verslag en de gecontroleerde jaarrekening bevatten geen weergave van gebeurtenissen die hebben plaatsgevonden sinds de datum van onze controleverklaring van 6 juni 2025.

De gecontroleerde jaarrekening en onze controleverklaring daarbij

Wij hebben een goedkeurend oordeel verstrekt bij de gecontroleerde jaarrekening 2024 van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap in onze controleverklaring van 6 juni 2025.

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor het financieel verslag

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het financieel verslag 2024 op basis van de grondslagen zoals beschreven in de gecontroleerde jaarrekening 2024.

Onze verantwoordelijkheden

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel of het financieel verslag in alle van materieel belang zijnde aspecten consistent is met de gecontroleerde jaarrekening op basis van onze werkzaamheden, uitgevoerd in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Standaard 810 'Opdrachten om te rapporteren betreffende samengevatte financiële overzichten.

Nijmegen, 6 juni 2025

BGH Accountants B.V.

w.g. Drs. Ing. J.E.J.D.M. van Ingen RA